

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZELSANATLAR ANABİLİM DALI
MÜZİK EĞİTİMİ BİLİM DALI

ÇAĞDAŞ MÜZİK EĞİTİMİNİN
ÇEVREDEDEN-EVRENE İLKESİ İŞİĞİNDA
“KONYA OTURAĞININ” İNCELENMESİ

Çağlar Tayfun ÇULCUOĞLU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Prof. Yusuf AKBULUT

Konya- 2012

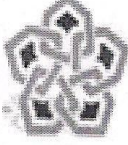
T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

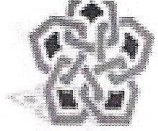
BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Öğrencinin	Adı Soyadı	Çağlar Tayfun ÇULCUOĞLU		
	Numarası	095217011005		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel sanatlar Anabilim Dalı Müzik Öğretmenliği Bilim Dalı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☐	Doktora	☐
	Tezin Adı	Çağdaş Müzik Eğitiminin Çevreden-Evrene İlkesi Işığında “Konya Oturağının” İncelenmesi İncelenmesi		

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

ii

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Çağlar Tayfun Çulcuoğlu		
	Numarası	095217011005		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel sanatlar Anabilim Dalı Müzik Öğretmenliği Bilim Dalı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☐	Doktora ☐	
	Tez Danışmanı	Prof. Yusuf AKBULUT		
Tezin Adı	Çağdaş Müzik Eğitiminin Çevreden-Evrene İlkesi Işığında "Konya Oturağının" İncelenmesi			

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan Çağdaş Müzik Eğitiminin Çevreden-Evrene İlkesi Işığında Şehir Muhiti Musiki Meclisi Olarak "Konya Oturağının" İncelenmesi başlıklı bu çalışma 15/ 06/ 2012 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Unvanı, Adı Soyadı	Danışman ve Üyeler	İmza
Prof. Yusuf AKBULUT	Danışman	
Prof. Dr. Ali Osman ÖZTÜRK	Üye	
Yrd. Doç. Dr. H. Serdar ÇAKIRER	Üye	

ÖNSÖZ/ TEŞEKKÜR

Konya Oturağının öncesi ve bugününü kapsayan bu araştırma; kaynak kişiler ile desteklenerek uygulanan ilk çalışma niteliği taşımaktadır. Bu konudaki yazılı kaynakların yetersizliği, çalışmayı daha çok kaynak kişilerin görüşleri ile destekleme zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır.

Kaynak kişilerin görüşlerini alabilmek maksadıyla randevu taleplerine cevap almak, uygun ortam ve zaman sağlamak her zaman mümkün olmamıştır. Ancak, görüşme yapılan tüm kaynak kişiler, yardımcı olmak için ellerinden gelen gayreti fazlası ile göstermişlerdir. Kanun icracısı; M.Ali Yağcı, ud icracısı; Kemal Pekçağlar, kanun icracısı; Ersin Ekentok, divan saz icracısı; Ali Korkal, ud icracısı; Cenap Kendi, solist; Nuri Büyükbahçıvan (Cennet). Kendilerine sonsuz sevgi, saygı ve şükranlarımı arz ediyorum.

Gazi Mustafa Kemal'in 20-21 Mart 1923'de; "Konya, muhtelif Türk devletleri yaşamış öz Türk vatanıdır. Asırlardan beri tüten büyük bir nurun ocağıdır. Türk kültürünün esaslı kaynaklarından biridir." diyerek değerlendirdiği şehirdir (Küçükbezirci, 2006: 19-20).

Çalışmanın araştırma safhasında Konya Oturağı denilince insanların duygu ve düşüncelerinde bir hoşnutsuzluk hissedilmiştir. Bu keyifsizliğin nedeni araştırmanın ilerleyen safhalarında anlaşılmıştır. Zaman içerisinde gerek toplumsal gerekse teknolojinin gelişmesi ve değişmesi Konya Oturağının da kısmen bozulmasına yol açmış, bir türkü gecesi, sohbet, dertleşme gecesi yerini bayanların cinsel obje olarak görüldüğü eğlence şekline dönüştürüldüğü görülmüştür. Günümüzde bu olumsuz değişimi hiçbir Konyalının kabul etmediği ve etmeyeceği açıktır.

Bu konuda çalışmamı tavsiye eden, çalışmamın her safhasında bana yardımcı olan ve yol gösteren değerli danışmanım sayın Prof. Yusuf Akbulut'a teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca çalışmalarım sırasında pek çok kaynağa ulaşmamı sağlayan araştırma görevlisi Atila Özdek'e, yüksek lisans sınıf arkadaşım Hasan Delen'e,

Müzik Eğitimi Anabilim dalı öğretim görevlisi Ahmet Şahin Ak hocama, fikir ve düşünceleriyle destek olan meslektaşım Dr.Yzb. Timur Vural'a ve bana başarılı olmam gerektiğini aşılıp, desteğini esirgemeyen değerli eşim Hatice Çulcuoğlu'na teşekkür ederim.

Çağlar Tayfun ÇULCUOĞLU

**T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü**

Öğrencinin	Adı Soyadı	Çağlar Tayfun Çulcuoğlu		
	Numarası	095217011005		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel sanatlar Anabilim Dalı Müzik Öğretmenliği Bilim Dalı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	☐	Doktora ☐
	Tez Danışmanı	Prof. Yusuf AKBULUT		
	Tezin İngilizce Adı	A Study of “Konya Oturağı” based on the Local to Global Principle of Modern Music Education		

ÖZET

Bu çalışma, Konya Oturağının tarihsel sürecinin incelenmesi, geleneğin uygulanma esasları ve geleneğin günümüzdeki yerinin araştırılması amacıyla yapılmıştır. Konya oturağının günümüzdeki ve geçmişteki durumu yazılı kaynaklardan çok halen yaşamakta olan kaynak kişilerden alınan bilgilerle açıklığa kavuşturulmaya çalışılmıştır.

Öncelikle Konya İlinde tarih içinde mevcut olmuş askeri müzik, Mevlevi müziği, âşıklık geleneği ve eğlence müziği hakkında kısa bilgiler verilmiştir. Daha sonra Konya Oturağı tarihi ve geleneği hakkında bilgiler anlatılmıştır. Görüşme tekniği kullanılarak toplanan bulgularla konunun günümüzdeki durumu hakkında bilgi verilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Konya Oturağı, halk müziği, âşıklık, bando, Mevlevi, gelenek.

Not: İki adet DVD eklenmiştir.

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Çağlar Tayfun Çulcuoğlu		
	Numarası	095217011005		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel sanatlar Anabilim Dalı Müzik Öğretmenliği Bilim Dalı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☐	Doktora	☐
	Tez Danışmanı	Prof. Yusuf AKBULUT		
	Tezin İngilizce Adı	A Study of “Konya Oturağı” based on the Local to Global Principle of Modern Music Education		

SUMMARY

This study is conducted with the purpose of examining the historical process of the evolution of “Konya Oturak”, principles of its implication and its our current day situation. More than published documents, this study tried to illuminate its current day and past condition through interviews with people who witnessed the particular period.

Primarily, different types of music that existed in Konya through history such as military band, Suphi music, bard music and music for entertainment were briefly introduced and covered. After this stage information regarding “Konya Oturağı” and its tradition is covered and shared in detail. Data gathered through interviews is used for giving information about the current state of the topic studied.

Note: Two DVD’s are attached.

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI	i
ÖNSÖZ/ TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZET	v
SUMMARY	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	x
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM	6
KONYA'DA MÜZİK	6
1.1. KONYA İLİNİN COĞRAFI YAPISI VE KISA TARİHİ.....	6
1.2. KONYA'DA MÜZİK.....	8
1.2.1. ASKERİ MÜZİK	8
1.2.2. MEVLEVİ MÜZİĞİ	9
1.2.3. ÂŞIKLIK GELENEĞİ	11
1.2.4. EĞLENCE MÜZİĞİ	17
1.2.5. KONYADAKİ MÜZİK EĞİTİM VE MÜZİK KURUMLARI	18
1.2.5.1. Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı.....	18
1.2.5.2. Selçuk Üniversitesi Dilek Sabancı Devlet Konservatuvarı	19
1.2.5.3. Konya Çimento Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi.....	19
1.2.5.4. Hava Savunma Okulu ve Eğitim Merkezi Bölge Bando Komutanlığı.....	19
1.2.5.5. T.C.Kültür Bakanlığı Konya Türk Tasavvuf Müziği Topluluğu.....	20
1.2.5.6. Konya Belediyeleri Bünyesinde Faaliyet Gösteren Müzik Kurumları.....	21
1.2.5.7. Konya Musiki Derneği	21
1.2.5.8. Konya Halk Eğitim Merkezleri	22
1.3. KONYA OTURAĞI TARİHÇESİ	22
1.4. KONYA OTURAĞI GELENEĞİ	24
1.5. KONYA OTURAĞINDAKİ EKOLLER	33
1.5.1. GÖKMEN EKOLÜ:.....	33
1.5.2. SİLLE EKOLÜ:.....	33

1.5.3. BOZKIR EKOLÜ:.....	33
1.6. KONYA OTURAĞINDA FİGÜRLER.....	34
1.6.1. MÜZİK GRUBU: (BARANA)	34
1.6.2. DAVETLİLER (MİSAFİRLER)	38
1.6.3. EV SAHİBİ	39
1.6.4. OYUNCU KADINLAR	39
1.6.5. EFELER:.....	43
1.7. KONYA TÜRKÜLERİNİN ÖZELLİKLERİ.....	45
1.8. KONYA OTURAĞI YEMEK KÜLTÜRÜ.....	47
1.9. OTURAKLARIN YAPISININ BOZULMASI	48
İKİNCİ BÖLÜM	52
2. BULGULAR VE YORUMLAR.....	52
2.1. Birinci Soruya Ait Bulgular ve Yorumlar	52
2.2. İkinci Soruya Ait Bulgular ve Yorumlar	52
2.3. Üçüncü Soruya Ait Bulgular ve Yorumlar.....	54
2.4. Dördüncü Soruya Ait Bulgular ve Yorumlar	54
2.5. Beşinci Soruya Ait Bulgular ve Yorumlar.....	55
2.6. Altıncı Soruya Ait Bulgular ve Yorumlar.....	56
2.7. Yedinci Soruya Ait Bulgular ve Yorumlar	56
2.8. Sekizinci Soruya Ait Bulgular ve Yorumlar	57
2.9. Dokuzuncu Soruya Ait Bulgular ve Yorumlar	58
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	59
KAYNAKÇA	63
EKLER.....	66
ÖZGEÇMİŞ	80

KISALTMALAR LİSTESİ

TYB: Türk Yazarlar Birliği

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil-1: Alâeddin Keykubat Camii

Şekil-2: Alâeddin Keykubat Camii

Şekil-3: Günümüz Mehteri

Şekil-4: 5 nci Tümen Bando

Şekil-5: Hava Savunma Okulu ve Eğitim Merkezi Bölge Bando Komutanlığı

Şekil-6: Hava Savunma Okulu ve Eğitim Merkezi Bölge Bando Komutanlığı

Şekil-7: Mevlevi Ayinleri

Şekil-8: Sema gösterisi

Şekil-9: Âşık Şem'inin mezarı

Şekil-10: Barana odasının ön cepheden görünüşü

Şekil-11: Barana odasının yan cepheden görünüşü

Şekil-12: Barana Odasının içten görünümü

Şekil-13: Barana Odasının içten görünümü

Şekil-14: Meram Bağlarında eğlence

Şekil-15: Konya Muhabbeti TRT. Çekimi. 1984

TABLolar LİSTESİ

Tablo-1: Konya'da ün bırakmış âşıklar.

Tablo-2: Diğer İllerdeki İsimleri

Tablo-3: Konya oturağında icra sırası.

Tablo-4: Konya oturağı oturma düzeni

Tablo-5: Konya Tezenesi

GİRİŞ

Geçmişten günümüze kadar Konya Türk tarihinde dini, fikri ve kültürel hareketlerin her daim canlı kaldığı bir merkez olma özelliğini korumuştur. İnsanlık tarihinin en eski yerleşim birimlerinden biri olan ve pek çok medeniyetin izlerini taşıyan Anadolu Selçuklu Devleti ve Karamanoğulları'na başkentlik yapan Konya'da, kültür ortamında yetişen büyük mutasavvıf ve düşünürler tüm insanlığı sadece eğitmekle kalmamış; dostluk, kardeşlik ve barış düşüncelerini de aşılamiştir.

Ülkemizin tahıl ambarı konumunda olan Konya ilinde insanlar, uzun kış gecelerinde kendine ait kurallar içinde belli akşamlarda toplanarak âşıklar ve usta müzisyenler eşliğinde türkü söyleyip eğlenmiş, kader birliği yapmışlardır. Burada insanlar dertlerini, kederlerini paylaşmış, gündelik sıkıntılarından kurtularak rahatlamaya çalışmışlardır. Aynı zamanda buralar gençlerin eğitim yeri gibi olmuştur. Konya Oturakları adeta saygının, sevginin ve disiplinin tesis edildiği geceler haline gelmiştir.

“Konya, Konyalı” dendiği zaman toplumumuzda hemen akla gelen çağrışımlar; Mevlana, Meram Bağları, fırın kebabı, helva, kaşık oyunu, oturak âlemi ve Âşıklar Bayramı olmaktadır. Bu çağrışımlardan oturak âlemi dışındakilerden bahsedilmesinden Konyalıların hoşlandığı, ancak, oturak âleminden söz açılmasından memnun olmadığı görülür (Tan, 1987: 81).

Konya Oturağı, Milli Folklorumuzun halen kısmen de olsa yaşamakta olan canlı ve zengin bir örneğidir. Yüzyıllarca evvel anayurtlarından çeşitli sebeplerle ayrılmak zorunda kalan atalarımız, gittikleri yerlere maddi kültürleri yanında, manevi kültürlerini de taşımışlardır. Bu sazlı ve sözlü icra edilen Konya Oturağının mazisi âşıklık geleneğine kadar uzanmaktadır (Gazimihal, 1947: 14).

Konya Halk Müziği ve Konya Türküleri ile ilgili birçok çalışma yapılmış olmasına rağmen, Konya Oturağı ile ilgili yapılmış çalışma sayısı oldukça azdır. Konya Oturağı ile ilgili yapılmış olan çalışmalar şunlardır;

1. “Konya’da Eski Oturak Âlemleri”: Mahmut Sural tarafından hazırlanan ve Türk Folklor Araştırmaları isimli dergide yayımlanan bu çalışmada Konya Oturağının eski dönemlerdeki icrası ve genel işleyiş tarzı üzerinde durulmuştur.
2. “Konya Oturak Âlemlerinin Folklorik ve Turistik Değerlendirmesi”: Nail Tan’ın hazırladığı ve Türk Folklor Araştırmaları isimli dergide yayımlanan bu çalışmada Konya Oturağı tarihçesi ve uygulama esasları anlatılmıştır.
3. Dünden Bugüne Konya Oturakları: Mehmet Tahir Sakman’ın 2001 yılında popüler bir yayın olarak hazırladığı kitapta Konya oturağının geçmişi hakkında bilgi aktarılmış ve kaynak kişilerin anlatımlarına yer verilmiş ve yayın tarihine kadar olan durumu ortaya konmuştur.

Çağdaş Müzik Eğitiminin Çevreden Evrene İlkesi Işığında Şehir Muhiti Musiki Meclisi Olarak “Konya Oturağının” İncelenmesi konulu tez çalışmamda adı geçen kitap veya yayınlardan faydalanılmıştır. Ayrıca kaynak kişilere Konya Oturağı geleneği hakkında dokuz adet (biçimsel) soru yöneltilerek konunun şu andaki durumu da aydınlatılmaya çalışılmıştır (Bkz.Ek.1). Otuz yıl sonra mevcut durumun tespit edilmiş olması açısından çalışmanın önemli olacağı değerlendirilmektedir.

KAVRAM

Şehir Muhiti Musiki Meclisi (Fasılı): Tezimizin konusu olarak ele alınan “Şehir Muhiti Musikisi” nitelemesini, Süleyman Şenel, konuya ilişkin çalışmalarında (Şenel, 1994 ve Şenel, 2007) sıkça kullanmaktadır. Biz de bu çalışmamızda, Konya Şehir Muhiti Musiki Meclisi olarak “Konya Oturağını” araştırırken, konumuzu sınırlandırmak amacıyla bu nitelemeyi uygun bulduk. Dolayısıyla, araştırmamızın sınırları da böylece Konya şehir muhiti ile daraltılmış oldu. Nitekim kendileriyle görüşme yaptığımız kaynak kişilerin ikamet ettiği yer ve hakkında bilgi sunduğu gelenek tamamen Konya şehir muhitiyle ilgilidir.

PROBLEM CÜMLESİ

Konya oturağının günümüzdeki durumu nedir?

ALT PROBLEMLER

1. Konya oturağını nasıl tarif edersiniz?
2. Konya Oturağına ait folklorik ve müzikal öğeler nelerdir?
3. Konya oturağına özgü müzikal teknikler nelerdir?
4. Konya Oturağında tercih edilen makamlar hangileridir?
5. Konya oturağının devamı için nasıl tedbirler alınması gerektiğini düşünüyorsunuz?
6. Konya oturağı geçmişten bugüne nasıl düzenlenmektedir?
7. Konya oturağında oynanan oyunlar nelerdir?
8. Konya oturağında kullanılan enstrümanlar nelerdir?
9. Eski ve yeni Konya oturakları arasında ne gibi farklılıklar vardır?

AMAÇ

Çağdaş müzik eğitiminin temel prensibi; yerellik, ulusallık ve evrenseldir. Bir sanat ürünü yerel olmadan ulusal olma özelliğini, ulusal olmadan da evrensel olma özelliği kazanamaz. Çağdaş müzik eğitiminin temel ilkelerinden birisi yakında uzağa veya çevreden evrene ilkesidir.

Çalışmanın amacı, Konya oturağının tarihsel sürecinin incelenmesi, bu geleneğin icrasında kullanılan enstrümanlar, geleneğin uygulanma esasları ve

geleneğin günümüzdeki yeri irdelenecektir. Milli folklorumuzun önemli bir parçası olan Konya oturağı hakkında yapılmış az sayıdaki çalışmalara katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

ÖNEM

Bu çalışma, Konya oturağının günümüzdeki ve geçmişteki durumunun, kaynak kişilerden alınan bilgilerle desteklenmesiyle oluşan ilk çalışma olmasından ötürü önem taşımaktadır.

SAYILTILAR

1. Görüşme yapılan kaynak kişilerin konu ile ilgili bilgi ve tecrübelerinin yeterli olduğu;
2. Ulaşılan kaynakların yeterli olduğu,
3. Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının, araştırma amaçlarına uygun olduğu, varsayılmaktadır.

SINIRLILIKLAR

Bu araştırma;

1. Konya İlindeki oturaklarla;
2. Literatür taraması sonucu ulaşılan kaynaklarla;
3. Araştırmacının kendi olanakları ile
4. Ulaşılabilen kaynak kişilerle sınırlıdır.

YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, araştırmada kullanılan veri toplama yöntemi, verilerin toplanması, toplanan verilerin çözümlenmesinde kullanılan yöntem ve teknikler anlatılmıştır.

ARAŞTIRMA MODELİ

Bu çalışma nitel bir çalışma olup, veriler, geçmişte ya da halen var olan bir durumu mevcut haliyle ortaya koyan “tarama modeli” ile elde edilmiştir. Ayrıca; verilerin çözümlenmesi aşamasında, konu ile ilgili alanda kaynak kişilere başvurularak elde edilen bilgiler ışığında nitel bir çalışma yapılmıştır.

ARAŞTIRMANIN İCRA PLANI

1. Çalışmanın planlanması
2. Literatür çalışması yapılması
3. Kaynak kişilerle görüşme yapılması
4. Verilerin değerlendirilmesi ve analizi

VERİ TOPLAMA YÖNTEMLERİ

Araştırmada, kuramsal çerçevenin oluşturulması maksadıyla literatür (edebiyat) taraması yapılmış, ilgili kaynaklar belirlenerek toplanmıştır. Bunun yanında kaynak kişilerle görüşmeler yapılarak konuya açıklık getirilmek istenmiştir. Kaynak kişilerle görüşme planlaması safhasında önce kişiler belirlenmiştir. Daha sonra bu kişilerin bu konuda ehliyetli olup olmadıkları hakkında kanaat oluşturulmuştur. Telefonla ulaşılabilen kişilere ulaşılmış, uygun olan gün için randevu talep edilmiştir. Alınan randevulara göre ilk görüşme planlanmıştır. İlk görüşmede, yapılacak çalışma hakkında bilgiler verilmiştir. Görüşme metinleri kendilerine verilerek ikinci görüşme için hazırlıklı olunması istenmiştir. Son olarak görüşmelerin toplanması ile veri toplama sonuçlanmıştır.

VERİLERİN ANALİZİ

Araştırmada elde edilen veriler için istatistiksel paket programı kullanılmamıştır. Kaynak kişilerin vermiş oldukları cevaplar her sorunun başlığı altında toplanmıştır. Birbiri ile uyuşan cevaplar belirlenmiş, karşıt görüşler de

değerlendirilmeye alınmıştır. Her soruya ayrı ayrı bu işlem yapılarak benzerlikler ve farklılıklar ortaya konmuştur.

Tez iki bölümde oluşmaktadır:

Birinci bölümde; Konya’da yaşayan müzik türleri üzerinde kısaca durulmuş, eğitim kurumları tanıtılarak Konya müzik hayatı hakkında bilgi sunulmaya çalışılmıştır.

İkinci bölümde; Kaynak kişiler ile yapılan görüşmeler yorumlanarak bir sonuca varılmaya çalışılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KONYA’DA MÜZİK

1.1. KONYA İLİNİN COĞRAFI YAPISI VE KISA TARİHİ

İç Anadolu bölgemizin güneyinde yer alan Konya, 43.845 kilometrekarelik yüz ölçümüyle Türkiye’nin en büyük ilidir. Karasal iklime sahip olan Konya’da geniş ova ve platolar yüzölçümünün büyük bölümünü oluşturur. Yerleşim, Konya Kapalı Havzası’nda daha yoğundur. Tarım, hayvancılık ve ticaret en önemli uğraşlarıdır. Bu coğrafi özellik ve verimli topraklar, Konya ekonomisinin temelini tarıma endekli olmasına yol açmıştır. Toprakları; güneyden Karaman, Antalya, İçel, batıdan Isparta ve Afyonkarahisar, kuzeyden Ankara ve Eskişehir, doğudan Aksaray ve Niğde illeri ile çevrilmiştir (Karaman, 2002: 2).

Neolitik dönemde (M.Ö. 7.000) dünyada ilk yerleşik hayatın merkezlerinden biri olan Konya, 1074 yılında Kutalmışoğlu Süleyman Şah tarafından Selçuklu toprağı yapıldı. Kısa bir süre Haçlı ordusunun eline geçen şehir, 1097 yılında 1. Kılıç Aslan döneminde Anadolu Selçuklu Devleti’nin başkenti oldu (Öztürk, vd., 2007:

13). Anadolu Selçuklu Devleti'nin yıkılması üzerine 1320 yılında Karamanoğulları'nın yönetimine geçti. 1398 yılında 1. Beyazıt tarafından Osmanlı topraklarına katıldıysa da 1402 Ankara Savaşı'ndan sonra tekrar Karamanoğulları'nın yönetimine bağlandı. 1466 yılında Fatih Sultan Mehmet, Karaman oğulları Beyliğine son vererek Konya ve çevresini Osmanlı İmparatorluğu'na kattı. Konya Kanuni döneminde Karaman eyaleti'nin merkezi oldu. 1876 yılında Osmanlı Devleti'nde iller teşkilatına geçilince Konya Vilayeti kuruldu. Niğde, Isparta, İçel ve Teke Sancakları, Konya Vilayetine bağlandı. 30 Ekim 1918 Mondros Mütarekesi'nden sonra İtalyan kuvvetlerince işgal edildi. 20 Mart 1920'de işgalden kurtuldu ve İstiklal savaşında ordumuzun yiyecek, cephane ve gereçlerinin temin edildiği, savaş eğitiminin verildiği önemli bir merkez durumuna geldi. Cumhuriyetin ilanından sonra mülki idare sistemimizde yerini aldı (Öztürk, vd. 2007: 14) .

Anadolu Selçuklu Devleti döneminde Konya'nın başkent olmasının izleri; inançların çeşitli yorumları, sosyal ilişkiler, iş düzeni, giyim-kuşan gibi sosyal göstergelerde hala gözlemlenebilir. Şehrin sahip olduğu köklü kültürel geçmiş, geleneksel yaşamın, davranış biçimlerinin, sosyal yapının ve ilişkilerin pek değişime uğramadan sürüp gitmesinin sebebidir. Özellikle XIII. yy.'ın başında Mevla'nın Konya'ya yerleşmesi ve orada yaptığı çalışmalar, Konya'nın kültür merkezi olma niteliğini önemli derecede arttırmış, siyasi merkez olma niteliğini neredeyse gölgede bırakmıştır. Konya'nın önemli sanatsal anıtları Selçuklular devrinde yapılanlardır. Konya ili sınırlarında, bu devirde yapılan türbeler, kervansaraylar, saraylar ve medreseler ve camiler görülür. Bu yapıların en önemlilerinden olan Alâeddin Cami, Alaaddin tepesi üzerinde bulunur. Alâeddin Camii 1219–1236 yılları arasında hüküm süren Alâeddin Keykubat I devrinde bitirilmiştir (Karaman, 2002: 2). (Bkz: Şekil-1) (Bkz: Şekil-2) İplikçi Camii, Selimiye Camii, Aziziye Camii, Kapı Camii, İnce minareli medrese, Karatay medresesi, sırçalı medrese, mevlâna külliyesi, Selçuklular zamanında yapılan tarihi yapıların birkaçıdır.

1.2. KONYA'DA MÜZİK

1.2.1. ASKERİ MÜZİK

Konya'nın tarihten bilinen en eski musiki teşkilatı "tabilhane" denilen askeri musiki takımlarıydı. Daha sonra tabilhaneler Osmanlı tarihinde mehterhane ismini alacaktır (Gazimihal, 1947: 5). Müzik kültürünün yaygınlaşmasında ve etkileşiminde önemli rol oynayan mehter sadece ordu için moral değil halkın önemli günlerinde, düğün eğlence gibi sosyal faaliyetlerinde de kullanıldığı bilinmektedir.

Selçuklulardaki askeri müziğin neler icra ettiği ve çalgıları hakkında, Abdülkadir Meragî'nin verdiği bilgiler içinde saray kapılarında küğ denen makamlara uygun olarak nevbet çalındığı, ... Nevbette çalının küğlerin "uluğkök, yürüş, arslançab, kutadgu, kılaldı" vs. gibi adlar alıp bunların 360 tane olduğu ve her gün birinin çalındığı, buselik, uşşak, nevâ makamlarının Türklerin tabiatına uygun geldiği belirtilir (Uslu, 2010: 20).

Bu musiki topluluğunun müzik tarihine birkaç açıdan faydaları olmuştur. Öncelikle yüzlerce musikiciyi devlet aylığına veya esnaf teşkilatına bağlı tutarak musikiciliği bir meslek kolu halinde tutmuş olması önemlidir. Ayrıca sınıf farkı gözetmeksizin halk arasındaki gerginliği onun Türk ülkelerinin en yaygın musiki teşkilatı halinde yaşamasını sağlamıştır. Ayrıca kökleri Oğuzlara kadar dayanan ordu musikisinin, bulunduğu çevreyi etkilemiş olacağı değerlendirilmektedir.

İşte bu kadar önemli, milli bir müzik kolunun büyük Selçuklularda olduğu gibi Anadolu Selçuklularında da var olması Konya'yı teşkilatının merkez ocağı haline getirmiştir. Ayrıca "Nefir" ve "Buk" gibi adlarla anılan ve Türk icadı olduğu muhakkak sayılan madeni borunun Konya Selçukiler devrinde icad edildiğini Evliya Çelebi nakletmiştir. Batının trompet denilen boruları tipinde olan böyle bir aletin o sırada yapılabilmiş olması çok düşündürücü, ayrıca gurur vericidir (Gazimihal, 1947: 6).

Mehterhanelerin 1826 yılında kapatılması ile birlikte yerine çok sesli müzik eğitime geçilmiş ve bandolar kurulmuştur. (Bkz: Resim-3) 1931–1933 yılları arasında Konya’da 5 nci Fırka (Tümen) Bandosu kurulmuş (Bkz: Resim-4) daha sonra sırası ile 2 nci Ordu Komutanlığı Bandosu, Personel Okulu ve Eğitim Merkezi Bölge Bando Komutanlığı hizmet vermişlerdir. Halen Hava Savunma Okulu ve Eğitim Merkezi Bölge Bando Komutanlığı Konya’da hizmet vermeye devam etmektedir. (Bkz: Resim-5) (Bkz: Resim-6) Başta törenler olmak üzere milli Bayramlarda ve önemli günlerde şehir merkezlerinde halk konserleri vermekte ve milli duyguların yaşatılmasına önemli katkılar sağlamaktadırlar. Bunun yanı sıra sivil kurum ve kuruluşlar müşterek konserler vermek suretiyle Konya müzik hayatına katkı sağlamaya devam etmektedir.

1.2.2. MEVLEVİ MÜZİĞİ

Mevlevi müziği; Mevlevihanelerde sema töreni esnasında çalınıp söylenmek üzere Mevlevi ve diğer bestekârlarca belirli makamlara göre bestelenen eserlere denir. Mevlevi ayinleri ise, Hz. Mevlana’ nın ebedi âleme intikalinden sonra O’na ve onun düşüncelerine âşık insanların kurdukları Mevlevilik tarikatının ürünleridir. (Ak, 2009. s. 163) Mevlevi musikisinin zamanla geliştiği ve İstanbul’da Mevlevi üstatlarının elinde olgunlaştığı söylenebilir (Gazimihal, 1947: 25).

Mevlevilik deyince akla ilk gelen sema dır. Sema, işitmek manasındadır. Terim olarak musiki nağmelerini dinlerken vecde (kendinden geçme, coşkunluk hali) gelip hareket etmek, kendinden geçip dönmektir (Ak, 2009: 163).

Tanrıkorur’a göre, 12. yüzyılın büyük velisi Hoca Ahmed Yesevi’ nin eski şaman geleneğine dayalı musiki ve raksa tarikat yolunu açmasından sonra 13–14. yüzyıl Konya’ında Sultan Veled tarafından kurulan ve Mevlana’nın tasavvufi fikirleriyle ibadet şeklini (Sema) sistemleştiren Mevleviğin Osmanlı musikisinin gelişmesinde bir ocak görevi yapmış olduğunu belirtmiştir. Ayrıca Osmanlı musikisinin zirvede olduğu 18 ve 19. yüzyıllarda Mevlevi ayinlerinin sadece bestekârlık konusunda değil, aynı zamanda makam, usûl, geçki, prozodi, ses ve saz

icracılığı konularında da en ileri seviyede söylemiştir (Tanrıkorur, 2003: 30) (Bkz: Resim-7) (Bkz: Şekil-8).

Mevlevi Tarikatı; Hz. Mevlana'nın 1273 yılında ahirete intikalinden sonra bizzat oğlu Sultan Veled zamanında şekillenmeye başlamıştır. Onun hayat anlayışını, dünya görüşünü yaşatmak ve nesillere aktarmak amacıyla oluşturulan, asırlar içerisinde büyüyerek gelişen, Yaratan'dan dolayı insana saygı anlayışını benimseyen ve pekiştiren, kimilerince aşk ve ilim yolu olarak da tarif edilen bir tarikattir (Ak, 2009: 157).

Mevlevilik, bu medeniyetin en ünlü şairlerini, hattatlarını, nakkaşlarını yetiştirmiş, taassuba göğüs germiş, insan yaşayışında ilahi bir zevk katmıştır. Bu haliyle de daha çok belli bir kültür düzeyine ulaşmış aydın kişilerce benimsenmiş, halkın 'celebi adam' dediği sevecen insan tipini oluşturmuştur. Bu kişi, klasik İslam kültürü almış, edebiyat ve şiire meraklı, Arapçadan çok Farsçayı yeğleyen, musikiye aşına, hatta biraz da ney üfleyen, sesiyle bir şarkıya eşlik edebilen, zamanının entelektüelidir. Bu kişi dinin dar kalıplarından sıyrılmış, daha hoş görülü, daha geniş düşüncelidir. Alçak gönüllülüğü nezaketi, cömertliği ve merhameti ile çevresinde sevilmiştir. Giyimi tertemiz, yüzü güleç, sözü sohbeti ölçülü ve abartısızdır. Fırsat buldukça Mesnevi okur veya Mesnevi derslerine devam eder, dergâhta ayinlere katılır, güzel sanatların her dalından hoşlanır, hatta bu dalların birinde uzmandır. Eskilerin deyimiyle kişi Ehl-i dil (gönül sahibidir) bir Mevlana hayranıdır (Önder, 2003: 165-166).

Mevlana'nın musiki, sema ve şiir gibi üç vasıtaya işaret ettiği anlayış, yedi yüz yıl Osmanlının egemen olduğu geniş ülkelerde yayılmış ve İslam medeniyetinin en muhteşem musiki eserlerini vermiştir.

Saz müziğinin sınırlı olarak bazı tarikat ayinlerinde yer aldığı bilinmektedir. Bunlar arasında ilk sırada 'Mevlevilik' gösterilebilir. Mevlana Celaleddin Rumi'nin şahsiyeti etrafında teşekkül eden bu tarikat ayini; ney, rebab ve kudümün iştirakiyle

yapılmaktaydı. Mevlana'nın ve oğlu Sultan Veledin de rebap çaldıklarını menakıpnamelerden ve Sultan Veledin şiirlerinden öğrenilmektedir (Ak, 2009: 63).

Büyük bir din ve sanat bilgisi olan Mevlana bilhassa musikiyi bütün maddi ve fiziki hadiselerin üstünde tamamen ilahi bir anlayış ve sezikle 'Elest Bezmi'nin avazesi' (musikiyi tamamen ilahi bir anlayış ile seziş) diye tarif etmiştir. Bu yüzden Mevlevihaneler, manevi eğitim işlevlerini yanı sıra devrin güzel sanatlar akademileri yahut konservatuarlarıydılar (Ak, 2009: 163).

Hz. Mevlana'nın ölümünden sonra halifelik görevini Çelebi Hüsameddin yerine getirmiş onunda ölümü üzerine bu makama Mevlana'nın oğlu Sultan Veled geçmiştir. Mevlevi tarikatı Sultan Veled zamanında sistemleşmiştir. Bu itibarla Sultan Veled Mevleviliğin kurucusu sayılır. Sultan Veled'in gayretleri neticesinde sağlam temeller üzerine kurulmuş olan Mevlevi Tarikatı, Mevlana'yı 13. asırdan günümüze aktarabilmiş ve dünyanın dört bir tarafına İslam ve Allah aşkını, Hz. Peygamber sevgisini nakledebilmiştir.

Yüzyıllar boyu dünya coğrafyasına yerleşerek insanların gönüllerine yerleşen Mevlevihaneler nefreti sevgiye, hüznü mutluluğa dönüştürmüştür. Balkan ve Ortadoğu eyaletlerine kadar açılmış, Osmanlı musikisinin yayılmasında büyük rol oynamışlardır. Uzun yıllar Mevleviliğin merkezi olan Konya'nın da bu etkilenmenin kaynağında olması nedeniyle hem musiki yönünden hem de tasavvuf düşünce ve yaşayış bakımından etkilenmiş olduğu değerlendirilmektedir.

1.2.3. ÂŞIKLIK GELENEĞİ

Âşıkları yalnız şiir söyleyen, türkü söyleyen ozanlar olarak görmemek gerek. Âşıklar toplumda önemli görevler üstlenmiş, sorunluluk altına girmiş gönüllü kişilerdir. Âşıklar, okudukları şiirlerle gönül kapılarını aralamış ve insanların kimi zaman kalplerine, kimi zaman hislerine tercüman olmuşlardır. Bu yönleri ile ozanlar âşıklar edebiyat tarihimizin temel taşları olmuşlardır (Folklor ve Halk Edebiyatı Kongresi, 1998: 61–64).

Prof. Dr. Saim Sakaoğlu Konya’da âşıklık geleneğinin ne zaman ortaya çıktığını söylemek için yeterli belgeye sahip olunmadığını Şemi’nin yaşadığı yılların geleneğin oturmuş olduğu bir dönem olduğunu söylemiştir. (Sakaoğlu, 2003: 101).

Âşıklık geleneğinde sazlı, sazsız, doğaçlama, yazarak ya da birkaç özelliği birden taşıyıp geleneğe bağlı şiiir söyleyenlere âşık, bu söyleme biçimine âşıklık-âşıklama, âşıkları yönlendiren kurallar bütününe âşıklık geleneği denir (Vikipedi sözlük, 2009).

Âşıklık her şeyden önce irticalen şiiir söylemek, atışma yapmak, taşlamada birbirlerine yüklenecek galip gelme sanatıdır. Âşık faslında aranılan gaye yalnız zevk ve neşe değildir. Ara yerde boy ölçüşme mevcuttur. Her âşık arkadaşlarına üstün gelecek ve hiç olmazsa onlara yenilmek kaygısını taşır. Çünkü birbirlerine rakip olmuşlardır (Halıcı, 1998: 48-49).

Âşık Eşref Taşlıova; Âşıklık geleneği içinde töre, terbiye ve güzel sanatların inceliklerinin bir çoğunu bulmanın mümkün olduğunu ve âşıkların hassas bir gönül yapısına sahip olduğunu iç dünyasında yaşadıklarının zaman içinde şahlanarak dilinden sazın teline döküldüğünü belirtmiştir (Taşlıova, 2001: 72).

O ustalar ki, yüzlerce yıldır acılarımızın, umutlarımızın sevinçlerimizin, hüznümüzün, her seferinde yeniden yaşıyor gibi söyleyenlerdir. Onlar, bizi bir anda parlayan kılıçların şakırtısından dem tutup, kışneyen atların yelesinden savaş meydanlarına indirirler, bir bakarsınız; bir çift ela gözden, bir tutam dolaşık zülüften, bir tatlı tebessümden düğün alanlarına kondururlar, bir bakarsınız ki ağlayan bebeğin sesini bize en güzel beste olarak sunarlar. Kültürümüzün önemli bir bölümünü oluşturan âşıklık geleneği dikkatlice incelendiğinde, şiiirlerimizin içinde tarihimizi, geleneklerimizi, göreneklerimizi ve saf temiz Anadolu insanımızı görebiliriz. “Eğer 1931 yılında Ahmet Kutsi Tecer, Sivas’ta Âşıklar Bayramı’nı gerçekleştirilmeseydi, belki Âşık Veysel cesaret bulamaz, er meydanına çıkamaz halk edebiyatında hakkı olan yere oturmakta geç kalabilirdi. Aynı şekilde 1965 yılında ilk olarak başlatılan Konya âşıklar bayramı olmasaydı bugünkü ozanların çoğu kendilerini tanıtacak ortamları

bulamazlardı.” Büyük gönül şairi Yunus Emre’den sonra halk edebiyatımızın, halk şairlerimizin en tanınmış şairi Aşık Ömer, Konya’da yaşamış, tek nüsha olan divanını Konya Mevlana Müzesi’nde teşhir edilmektedir. Âşık Ömer’in Konya’da bir âşıklık geleneğinin doğmasında ve yayılmasında elbette büyük etkisi olmuştur (Erdem, 1998: 61–64).

Halıcı Feyzi’ye göre; 13. yy da Anadolu’nun Türkleşmesi, Türkçenin her kesimde konuşulur olması Karaman oğlu Mehmet Bey tarafından Konya’da Alâeddin Tepesi’nin eteğinde okunan bir fermanla gerçekleştiği belirtilmiş ve özellikle İç Anadolu Bölgesi ve Konya’nın asırlar boyu halk âşıklarına beşiklik etmiş bir vatan parçası olduğu vurgulanmıştır (Halıcı, 2003: 234).

Görüldüğü gibi Hz. Mevlana’da ve Yunus Emre’de en güzel örneklerini bulan şiir, şairlik ve halk şairleri bugüne kadar halk ile iç içe yaşamış ve bütünleşmiş, kimi zaman dert, sevdâ, hasret gibi duygular türkü söyleyenle dinleyeni aynı paydada buluşturmuş, kimi zaman gelişen bazı toplumsal olaylar savaşlar, açlık, kıtlık ve toplumsal olaylar da türkülerin yakılmasına neden olmuştur. Bu bilgiler ışığında Konya’da XII-XIII ncü yüzyıldan beri günümüze intikal eden büyük bir sanat ve kültür potansiyeli olduğunu söyleyebiliriz.

Bu gelenekle ilgili olarak Feyzi Halıcı şöyle demektedir: ‘Âşık Şem’i 1783-1838 yılları arasında yaşayan Konya’nın yetiştirdiği değerli bir halk şairidir. Daha çocukluk yıllarında kendisini sazla sözle sınırlı bir şair dünyasının ortasında buldu. Konya’da o yıllarda Mevlana dergahının civarında iki aşık kahvesi bulunuyordu. Birisi Türbe kahvesi, diğeri Ayakçı kahvesiydi. Bu kahveler bilinen kahvelerin ötesinde, şiirin, türkünün harman edildiği, genç âşıklara edeb, erkan, yol öğretilen, usta âşıkların atışma yaptıkları, karşılıklı muamma astıkları, güzelleme söyledikleri, teknil Konya halkının ve ziyaretçilerin bu gönül sohbetlerine koşup geldikleri kahvelerdi. Sazının omzuna koyup gurbete çıkan âşıklar Konya’ya yolları düşünce mutlaka bu kahvelere uğrar, er meydanına çıkarcasına, söz meydanda karşlarına çıkacak âşıklarla boy ölçüşürlerdi. Bir maharet ve ustalık isteyen, doğmaca şiir söyleme, türkü yapma, muamma asma ve indirme işi, diğere yörelerden gelen âşıklar

gibi hevesli Konyalı gençlerini de bu kahvelere çekiyordu. Kısa zamanda Âşık Şem'i de kabiliyetiyle, saza, söze yatkınlığıyla sanatın altın basamaklarını bir bir aştı, adıyla, sanıyla, bu kahvelerde Konyalı Âşık Şem'i kişiliğini kazanmıştır'(Sakaoğlu, 2003: 101).

Âşık Şem'i'nin bir anısı şöyledir; " Âşık Şem'i asker oğlunu ziyaret etmek için gittiği İstanbul'da âşıklar kahvesine uğrar. Bakar ki genç âşıklar kendisinin bestesini okuyorlar. Birazda hırpani birkaç lafla "Şu sazı verinde birazsa ben çalayım" der. Âşıklar hiç tanımadıkları birisinin kendilerine bu şekilde hitaplarına karşı gülererek "Keçinin yemediği ot başına vurur" deyip sazı kendisine uzatırlar. Şem'i' yi ve sazı dinleyen âşıklar hayret ve hayranlık içinde hatalarını anlayıp Şem'i babadan özür dilerler. Üçüncü Selim'in huzuruna kabul ettiği Âşık Şem'i sazıyla sözüyle büyük sanatkâr padişahın takdirini kazanır, iltifatlarına nail olur (Halıcı, 1998: 48-49) (Bkz: Resim-9).

Bir şiirinde Şem'i Baba bu durumu şöyle anlatır: "Dinlenilmez oldu şimdi dürr-i meknun söylesen/ Şab iken elfazını Sultan Selim Han dinledi" Sultan Selim, âşıktan pek memnun kalıyor, arzusu var mı, yok mu sorduruyor. Şem'i vaktiyle Konya'da bahçesini sulamak istediğinde, bir havala (su memuru) kendisini kırıyor, hakarete bulunuyor. Bu sebeple Konya'nın baş havalığını istiyor. Uzun süre Konya'da bu görevi yürütüyor. İşte bir sanatkâr padişahın bir halk şairine gösterdiği ilgi böylesinedir. O ilgidir ki Konya bir akademik ocak olarak halk şairlerine 1800 yılından 1940 yıllarına kadar Cumhuriyet dönemi dahil, eğitim beldesi olarak hizmette bulunmuştur (Halıcı, 1998: 48-49).

Fevzi Halıcı aynı yazısında; Âşık Dertli, Âşık Şem'i, Âşık Surûri gibi ünlü saz ustalarının imparatorluk sınırları içinde şehir, kaza, kasaba ve köylerde milletimize birlik ve beraberlik türküleri söyledikleri, şiirler okudukları ve İstanbul'da saz kahvelerinde bu âşıkların, gerek türkü gerek atışma gerek muamma asma dallarında başarı üstüne başarı kazandıklarını bildirmiştir. (Halıcı, 1998: 48-49).

Ayrıca Sefa Odabaşı “Geçmişten Günümüze Konya Kültürü” adlı kitabında daha geçtiğimiz yüzyıl içinde Silleli Âşık Sururi ve Âşık Şem’i’ nin seslerini İstanbul’da saraya kadar duyurmuş olduklarını, padişah huzurunda saz çalıp divan okuduklarını ve bu ozanların türkü çalıp söyleme zevkini Konya’lıdan da esirgemeyerek ‘Sulu kahve’ de yıllar boyunca yerel sanatçılarla birlikte saz çalıp türkü okuduklarını belirtmiştir (Odabaşı, Nu;13: 18). Sulu kahve, Akademik bir gönül ocağı halinde 1930 lu yıllara kadar görevini başarıyla yerine getirdi. Daha sonra 1932 Halkevlerinin açılması ile saz ustaları buralarda kendine has tarzı ile Konya türkülerini icra etmişlerdir (Halıcı, 2003: 235).

Gazimihal’e göre; Selçukî Konyasında âşıklar hiçbir asırda eksik olmamıştır. (1947. s. 46) Anadolu Selçukilerinde ozanlar zafer gününü takiben akşamlarda o günü erlik sahnelerini kopuz çalarak terennüm ederlerdi. İşte, Konya’nın şimdiki halk ve aşık musikisi esas itibariyle bu ozanlar ve kopuzcular geleneğinin devamından ibarettir (1947: 14).

Aşağıda XVIII nci asır sonlarından günümüze kadar sazlarıyla gelen, Konya’da ün bırakmış olan âşıklar isim olarak belirtilmiştir.

Tablo-1: Konya’da ün bırakmış âşıklar.

SIRA NU.	ADI-SOYADI	DOĞUM/ÖLÜM TARİHLERİ	SIRA NU.	ADI-SOYADI	DOĞUM/ÖLÜM TARİHLERİ
1.	Hulusi Baba	(1752-1811)	24.	Aşık Rıza	(1853- ?)
2.	Şem’i	(1777-1842)	25.	Remzi	(1859-1914)
3.	Aşık Mehmet	(1835-1894)	26.	Haki Baba	(1867-1916)
4.	Seyrani	(1835-1894)	27.	Cevlani Baba	(1854-1919)
5.	Hikmeti	(1820-1899)	28.	Aşık Mehmet	(1858-1920)
6.	Deli Ömer	(1835-1904)	29.	Mustafa Remzi	(1849-1919)
7.	Taşçı Ali Usta	(1849-1904)	30.	İbrahim	(1858-1921)
8.	Hulusi	(1842-1907)	31.	Muhammet Zari	(1878-1924)

9.	Aşık Ömer	(1839-1910)	32.	Demirci Ahmet	(1864-1924)
10.	Aşık Sayit	(1839-1910)	33.	Aşık Haydar	(1866-1920)
11.	Aşık Şevki	(1839-1910)	34.	Aşık Tevfik	(1884-1924)
12.	Cennetin Nudi	(1869-1910)	35.	İsmilli Tahiri	(1861-1926)
13.	Aşık Selim	(1849-1911)	36.	Seyit Figani	(1884-1929)
14.	Apalızade Rıza	(1849-1910)	37.	Aşık Mehmet Fevzi	(1864-1929)
15.	Seyit Seyfi	(1864-1910)	38.	Gufrani	(1874-1926)
16.	Mehmet Zarı	(1844-1914)	39.	Kaşif	(1875-1929)
17.	Salih	(1849-1914)	40.	Mabob	(1864-1929)
18.	Aşık Giryani	(1865-1929)	41.	İbalı Çavuş	(1850-1932)
19.	Cemali	(1875-1935)	42.	Aşık İbrahim	(1875-1934)
20.	Emine (Şem'inin torunu)	(1846-1940)	43.	Aşık Tahiri	()
21.	İsmail Çapur	(1871- -)	44.	Aşık Mehmet Yakıcı	(1878- -)
22.	Aşık Mehmet Kıl	()	45.	İbrahim Berberoğlu	(1890- -)
23.	Mustafa Gürbilek	(1912- -)			

Görüldüğü gibi unutulmuş veya adları eksik kalmış olmasına rağmen Konyalı âşıkların listesi oldukça uzundur (Gazimihal, 1947: 47-60).

Konya'da iyi saz çalanların oluşturduğu ve usta-çırak bağları ile bağlı bulunan insanların bir meclis oluşturdukları bilinmektedir. Aşık meclislerinin umumi kaideleri vardır. Risayet, en ihtiyar saz şairine aittir. Muammayı o asar, gazale o başlar. Mevkiini kendi arzusu ile başka bir refikine bırakabilir. Evvela çaldıkları Çuhacıoğlu peşrevidir. Bu anane haline gelmiş Anadolu'nun hemen her tarafında ahenge o peşrev ile başlanarak adet olmuştur. Sonra meclisin reisi bir gazel okur. Bu terennümler rast, mahur, uşak, karcıgar ve muhayyer gibi mahdut makamlardan biriyle yapılır. Diğer âşıklarda birer gazel okumaya mecburdur. Okunan nazımlar ya usta malıdır yahut bizzat kendilerininindir. Gazel bittikten sonra aynı usul takip

edilerek diren, semai, kalenderi, koşma ve destan gibi kendilerine mahsus şekil ve ezgisi olan parçalar okunur ve fasla bu suretle son verilir. Konya bölgesinin kendine mahsus fasıl parçaları- aşık peşrevleri- olduğu bilinmektedir. 1) İçilli peşrevi 2)Bülbül peşrevi (Gazimihal, 1947: 47-60; Ergun, 2002). Daha sonra Konya Oturağının temelini oluşturacak olan bu peşrevler ve diğer icra edilen eserler günümüzde korunmaya çalışılmaktadır.

Daha ileride görüleceği gibi âşıklık geleneğinde uygulanan bazı kaidelerin Konya Oturağında da benzer şekilde halen uygulandığı, özüne bağlı kalınmak suretiyle günümüzde yaşatılmaya çalışıldığı görülmektedir.

Burada görüldüğü gibi Konya oturağında da Çuhacıoğlu peşrevi ile başlanarak âşıklık geleneğinin etkisi devam ettirilmeye çalışıldığı görülmektedir. Âşıklık geleneğinin son bölümü olan Konya türküleri de bugün uygulanan Konya oturağının esasını teşkil etmiş olduğu düşünülebilir.

1.2.4. EĞLENCE MÜZİĞİ

Konya'nın geleneksel eğlence kültürü anlatılırken; yetişkin eğlenceleri ve çocuk eğlenceleri, cinsiyete göre; erkek eğlenceleri ve kadın eğlenceleri, mevsime göre; yaz eğlenceleri ve kış eğlenceleri, mekâna göre açık alanlarda yapılan eğlenceler ve kapalı mekân eğlencelerinden bahsedilmektedir. Kısaca, Konya eğlencelerini, müzikli eğlenceler, oyunlar ve belirli gün ve zamanlarda yapılan kutlama mahiyetindeki eğlenceler başlıkları altında ele almak mümkündür.

Hayatın geçiş dönemleriyle (doğum, sünnet, evlenme, ölüm) ilgili gelenekler müziğin ve oyunun en çok kullanıldığı alanlardır. Sünnet düğünlerinde oyunlar oynanır, türküler söylenir. Ailenin maddi durumuna göre çalgı takımı zenginleşir, davetli sayısı artar.

Evlenme törenleri, söz kesme ile başlar. Kız evi sadece kadınlara ait eğlence düzenlerdi. Bu eğlence de zilli def çalan bir kadın, bir çengi, yanık sesli ilahi okuyan bir hoca hanım bulunurdu. Kız evinde kına yapılırken, oğlan evinde “Zamah” denilen

eğlence düzenlenirdi. Zamahta başta bağlama, cura, olmak üzere keman ud, kanun ve deften oluşan saz takımı kullanılırdı (Öztürk, vd. 2007: 46).

Günümüzde gençler arasında “bekârlığa veda partisi” adı altında düzenlenen eğlence, eskiden gelen bir geleneğin devamı olarak yorumlanabilir.

Yine özellikle genç yaşta ölenler için ağıtlar yakılması eski bir gelenektir. Mevsimlik bayram törenleri, Ferfene, Çetnevir, Saya Gezme, Kütük Atma, Şivlilik denen etkinlikler kısmen yaşatılmaya çalışılmaktadır (Öztürk, vd. 2007: 46-49).

Konya eğlence müziği içinde önemli bir yere sahip Konya Oturağı, ayrı bir bölüm olarak ayrıntılı bir şekilde ele alındığından burada bahsedilmemiştir.

1.2.5. KONYADAKİ MÜZİK EĞİTİM VE MÜZİK KURUMLARI

Anadolu Türk tarihide başkentlik yapmış Konya, her zaman bilim, sanat ve kültür merkezi olmuştur. Bu özellikleri müziksel alanda çok daha belirgindir. Özellikle klasik Türk müziğinin gelişmesinde Mevlevi müziğinin büyük katkıları olmuştur. Aynı zamanda Türk halk müziği geleneğinde de belli başlı ekollerden biri durumundadır. Bugün Konya’da pek çok etkinlikler gerçekleştiren müzik kurumları vardır. Bu bölümde bu kurumlar hakkında kısa bilgiler verilecektir.

1.2.5.1. Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı

Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Bölümü, 1987-1988 akademik güz yarıyıl başında Selçuk Üniversitesi Meram kampüsü içinde akademik hayatına başlamıştır. 2009 yılında Fakültenin adı “Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi” olmuştur.

Her sene özel yetenek sınavı ile 40 öğrenci alan müzik eğitimi programının öncelikli amacı müzik öğretmeni yetiştirmektir. Müzik Eğitimi Anabilim Dalı’ndan mezun olan müzik öğretmen adayları, yeterli düzeyde bilgi ve becerilere sahip olarak

meslek hayatlarına atılmaktadır. Bu mezunlar devlet okullarının yanı sıra özel okullarda da görev alabilmektedir.

Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, hemen her sene gerçekleştirdiği etkinliklerle dinleyici olarak gelen insanlara müziğin farklı dallarından örnekler sunmakta ve Konya'da müzik ve sanat kültürünün gelişmesine katkı sağlamaktadır.

1.2.5.2. Selçuk Üniversitesi Dilek Sabancı Devlet Konservatuarı

Eski adıyla Selçuk Üniversitesi Devlet Konservatuarı 16.03 1991 tarihinde kurulmuştur.1993 yılında Sahne Sanatları Bölümü Tiyatro Ana Sanat Dalı ve Geleneksel Türk Müziği Bölümleri, 1994 yılında da Opera Anasanat Dalı Akademik hayatına başlamıştır. 2006 yılında Geleneksel Türk Müziği Bölümü'nde Türk Halk Müziği ve Türk Halk Oyunları Anasanat Dalları, 2007 yılında özellikle Konservatuar İlköğretim Okulu'ndan başlamak üzere, Yaylı Çalgılar ve Piyano-Gitar Anasanat Dalları'nın bulunduğu Müzik Bölümü de açılmıştır. Bu bölümlere gerekli öğretim elemanı sağlandığında aktif duruma gelebilecektir.

1.2.5.3. Konya Çimento Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi

2000-2001 Eğitim Öğretim yılı başında öğretime açılan Konya Çimento Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi 9, 10, 11 ve 12. sınıflarda müzik ve resim dallarında eğitim vermektedir. Okul, her yıl ilköğretim okullarından mezun olan öğrenciler arasından yetenek sınavıyla öğrenci almaktadır. Binası Konya Çimento A.Ş. tarafından yaptırılarak Milli Eğitim Bakanlığı'na hibe edilmiştir. Okulun Konya'da bir sanat, kültür ve eğitim merkezi durumuna gelmesi, ülkemizin sanatsal gelişimine katkıda bulunması amaçlanmaktadır.

1.2.5.4. Hava Savunma Okulu ve Eğitim Merkezi Bölge Bando Komutanlığı

Bölge Bando komutanlığının amacı, birlik, karargâh ve kurumlarda icra edilen etkinliklerde Türk Silahlı Kuvvetleri personeline moral vererek disiplinin

tesisine destek vermek, sorumluluk bölgesindeki illerde dahil olmak üzere, halka açık konserler vermek suretiyle disiplinli ve görkemli yapısı ile Türk Silahlı Kuvvetleri vizyon ve misyonuna uygun sanat değeri yüksek müzik etkinlikleri icra etmek, bu icraatlarla “Ordu-Millet” bütünleşmesine katkı sağlamaktır. Bando faaliyetlerini aşağıda belirtilen başlıklar altında toplayabiliriz:

Askeri Törenler

Bayrak ve sancak törenleri,
Karşılama törenleri,
Cenaze törenleri,
Diploma törenleri,
Yemin törenleri,
Devir-teslim törenleri,

Anma Günü Törenleri

Ulusal ve milli bayram törenleri,
Anma törenleri,
Kurtuluş günü törenleri,

Müzikal Etkinlikler

Personel ve ailelerine konserler,
Milli bayramlar, kurtuluş ve anma günleri halk konserleri,
Sivil kurum ve kuruluşlarla müşterek konserler,
Huzurevlerinde konserler,
MEB’na bağlı ilk ve orta öğretim okullarına bayrak töreni ve konserler,

1.2.5.5. T.C.Kültür Bakanlığı Konya Türk Tasavvuf Müziği Topluluğu

Topluluk, 1990 yılında Türk Tasavvuf Müziği’ni en üst seviyede icra etmek, araştırmak ve tanıtmak amacıyla kurulmuştur. Her yıl Konya’da kutlanan Hz.Mevlana’yı anma haftasındaki programları ifa etmekle beraber, yurt genelinde ve

yurt dışındaki etkinliklerinde tasavvuf müziğinden örnekler sunmakta ve ülkemizi başarı ile temsil etmektedir.

1.2.5.6. Konya Belediyeleri Bünyesinde Faaliyet Gösteren Müzik Kurumları

Konya Büyükşehir Belediyesi; mehter takımı ve Belediye bandosu ile belli günlerde konserler vermektedir. Bunun yanında “Komek kursları” sayesinde 16 kurs merkeziyle her kesimden insanı kaynaştıran geleneksel el sanatlarında müzik ve koro derslerine kadar birçok alanda hizmet vermeye devam etmektedir.

İlçe belediyelerinde Selçuklu Belediyesinin Çocuk Korosu ve Çalgı Kurs Merkezi, özellikle çocuklara yönelik çalışmalarındandır. Aynı şekilde Meram Belediyesinin “Güzel Sanatlar ve Kültür Merkezi” Konya halkına diksiyon, çinicilik, resim, hüsnü-hat ebru, spor, bağlama, gitar ve ney kursları vermektedir.

1.2.5.7. Konya Musiki Derneği

Konya’da Musiki Derneği, 1950’li yıllarda üç defa kurulmuş, fakat uzun ömürlü olmayarak kapanmıştır. Dernek, son olarak 1984 yılında Konya Musiki Derneği adıyla dördüncü defa yeniden kurulmuş olup, Türk Musikisine gönül vermiş ve tamamen amatör bir ruhla varlığını ve çalışmalarını başarı ile sürdürmektedir. Dernek çalışmalarına, İnşaat Mühendisleri Odası Konya Şubesi binasının beşinci katında yer alan salonda devam etmektedir. Gayesi tamamen Türk Musikisi ve Türk kültürüne hizmet etmek olan Dernek Korosu’nda çeşitli kesimden ve yaştan üyeler yer almaktadır. Dernek Pazar günleri öğleden sonra çalışmaktadır.

Kaltakçı’ya göre, “ ... derneğin amacı, hem öğrenmek hem de öğretmekti.” Konya Musiki Derneği her sene belli zamanlarda konserler vermeye devam etmektedir. Bunu yanında bazı komşu il ve ilçelerde de konserler vermiştir (Kaltakçı, 2008: 205 - 213).

1.2.5.8. Konya Halk Eğitim Merkezleri

Selçuklu Halk Eğitim Merkezi, Meram Halk Eğitim Merkezi ve Karatay Halk Eğitim Merkezi ile Konya Halk Eğitim Merkezleri gruplar halinde haftada 1 saat olmak üzere çalgı dersleri vermek suretiyle müzik eğitimine katkı sağlamaya devam etmektedirler.

1.3. KONYA OTURAĞI TARİHÇESİ

Konya'dan 45 km ötedeki Çatalhöyük insanlığın bilinen en eski yerleşim bölgesidir. İlk tarağın, iğnenin, kolyenin, resim sanatının elbisenin, ev ve av araçlarının müzik ve raksın anavatanıdır. Çatalhöyük'te ele geçen resimlerde kimi figürlerin dans eder biçimde olması Anadolu'da oyunun eski dönemlere ait olduğunun da bir göstergesi sayılabilir. İ.Zeki Eyüboğlu, Anadolu'daki halk oyunlarının özünde din ve inancın söz konusu olduğuna değinir. Anadolu insanının sevinç, aşk, sıla, öfke, tepki, nefret, ağıt gibi duygularında saz ve türkü hep yanındadır. Eski inançların geçerli olduğu dönemlerde de dini törenlerin çalgılı, içkili ve oyunlu yapıldığı bilinmektedir. Konya oturağının da bu eski geleneklere dayandığı düşünülebilir (Halıcı, 1985: s.y.).

Konya oturağının ne zaman başladığı bilinmemekle birlikte şimdiki halk ve âşık musikisinin esasının ozanlar ve kopuzcular geleneğinin devamı olduğu bilinmektedir. Oğuz boylarının Anadolu'ya gelmeleriyle birlikte saz ozanlarının gelmiş olması muhtemeldir. Bu ozanlar kopuz ile şiir söyleme geleneğini, Anadolu'ya taşıyarak Konya oturaklarının temelini atmışlardır (Gazimihal, 1947: 14).

Dr.Mehmet Önder'den alınan bilgilere göre, oturak âleminin tarihinin XIII. Yüzyıla kadar indirilebildiğini, Mevlâna döneminde başlayan semanın, halk arasında müzikli, danslı eğlencelerin düzenlenmesine sebep olduğu belirtilmiştir (Aktaran: Tan, 1987: 82). Dr. Mehdi Halıcı ise oturak âleminin Anadolu'nun İslam öncesi eğlencelerinin kalıntısı olduğunu ileri sürmektedir.

Oturak âleminin tarihi kökeni aslında Selçuklulara hatta onlardan daha eskilere kadar inmekteydi. Örneğin Tavuşçeng Mevlâna'ya mürid olmuştur (Halıcı, 1985: -). Hz.Mevlâna' nın yaşadığı dönemlerde Ziyaeddin Hanı'nda Çengi Tavus adıyla meşhur bir çenginin (oyuncu kadın) bulunduğunu ve bu kadını Hz. Mevlana'nın irşad zamanın Rabia'sı durumuna yükselttiği bilinmektedir. Daha sonra aynı kadını Hz. Mevlana Emir Şerafeddin'le evlendirmiştir. Çengi Tavus ölünce, mezarının üstüne türbe bile yapılmıştır (Sakman, 2001: 18).

İnsanlar İslamiyet öncesi dâhil olmak üzere dini veya din dışı törenlerde toplanarak eğlence, müzik, oyun, raks gibi faaliyetlerde bulunmuşlardır. Günümüzde de buna benzer eğlence ve oyunlar her yörede olduğu gibi Konya'da da mevcuttur. Kültürel yaşamın unsurlarından biri olan müzikli eğlence ya da müzikli sohbetler ülkemizin pek çok yerinde değişik isimler altında ve değişik şekillerde uygulandığı görülmektedir.

Tablo- 2: Diğer İllerdeki İsimleri

SIRA NU.	İLLER VE İLÇELER	FAALİYET
1.	Çankırı	Ahiler
2.	Akşehir'de;	Sıra Yarenleri
3.	İzmir'de;	Sohbet Toplantıları
4.	Ankara'da;	Sıra Toplantıları ve cümbüş alemleri
5.	Tokat'ta:	Sıra Gezmeleri ve Cemiyet
6.	Balıkesir Dursunbey'de	Barana
7.	Edremit yöresinde;	Ahiler
8.	Siirt'te;	Cigör/Cigor şenlikleri ve yumurta şenliği
9.	Niğde'de;	Samah ve Güveleme
10.	Trabzon ve Rize'de;	Ternek veya Vertevor
11.	Sivas'ta;	Herfene
12.	Bursa'da;	Oğlak Bahçeleri

13.	Erzurum'da;	Oturma
14.	Nevşehir, Kayseri ve yöreleri;	Avrat Oynatma toplantıları, cumalık
15.	Kırşehir'de;	Muhabbet
16.	Kırıkkale'de;	Cem
17.	Muğla'da;	Biryani ve Büryan
18.	Tokat ve Çorum yöresinde;	Çiğdem Günü
19.	Urfa'da;	Sıra Geceleri ve Sahaniye
20.	Çankırı'da;	Fesliken Gezmesi, Yapraklı Panayırı, Taşmescit Gezmesi ve Kala Gezmesi
21.	Kütahya'da;	Elele tutuşturmak, Güvey Salma ve Kakmık
22.	Rize;	Konak Âlemleri

Bunlara ilave olarak Anadolu'nun değişik yörelerinde sadece kadınların toplanarak eğlendiği toplantılarda bulunmaktadır. Kına Geceleri, Gelin Hamamı, Görümlük, Yük, Dönme Hamamı, Kızlar İçi, Ahenk, Gece Çeniz Altısı, Kuşak Kuşatma, Gündüz Çeniz Altısı gibi isimler almaktadır (Karaman, 2002: 72–109).

Adı geçen tüm toplantılardaki ortak amacın özellikle gençlere gelenek ve göreneklerini, müzik kültürünü, toplumsal yaşam kurallarını, saygıyı, hoşgörüyü ve dayanışmayı öğretmek olduğu görülür. Bu toplantıların bazıları müzikli, içkili ve oyuncu bayanların katılımı ile gerçekleşirken bazılarının açık havada piknik şeklinde uygulandığı görülmüştür. Her bölgenin toplanma biçimi, uygulama biçimi ve yemeklerinin de farklı olması normaldir. Çünkü bölgelere göre sosyal ve kültürel farklılıklar ve iklim şartları da bu farklılığa neden olmaktadır.

1.4. KONYA OTURAĞI GELENEĞİ

Oturak kelimesi ‘‘oturmaktan’’ gelir. Oturma, durma, dinlenme, oturulacak yer istirahat (Temel Türkçe Sözlük, 2011).

Anadolu'nun bazı yörelerinde, sadece erkeklerin katıldığı, kadın oynatılan içkili toplantı (TDK.sözlük, 2011).

Türkiye İş Bankası'nın yayınladığı Türk Halk Oyunları Ansiklopedisinde oturak sohbetleri 'Konya yöresine kadın, çengi (oğlan köçek) oynatmak için yapılan içkili, çalgılı toplantı' olarak anlatılır (Karaman, 2002: 5).

Oturak; toplantı, bir araya gelme, sohbet, eğlence anlamında oturmak fiilinden türetilmiş bir kelimedir. Oturak âleminde duvar diplerine dizilmiş minderlere oturulur (Tan, 1987: 82).

Mehmet Önder, "Konya Folkloru" isimli kitabının 101. sayfasında bu toplantıları; "Konya'ya mahsus bir içkili sazlı âlem", olarak tanımlamıştır. (Aktaran: Karaman, 2002: 4).

Hınçer'e göre; "Zira oturak âlemindeki adap ve erkân, en ileri bir zihniyeti temsil eder. Yirminci yüzyıl insanların cemiyet hayatı bu tezahürlere en çok yer veren bir cemiyettir. Oturak âlemini esas alan ruh, raks, müzik ve arkadaşlık esaslarına dayanır. Bu vasıflar bugünkü medeni insanın aradığı şeyler değil midir? İşte, Türkler de asırlarca evvel Batı dünyası ve bugünkü cemiyet gibi, rakslar seyretmek, müzik ve şarkılar dinlemek arzusu ile bu toplantılarda eğlenmişler, içmişler, şarkı söyleyip, söyleterek, oynayıp, oynatarak ruhi ihtiyaçlarını tatmine çalışmışlardır. Hatta bugün en yüksek gazino, gece kulübü ve kabarelerde, bar salonlarda randevu almak, flört geçmek mümkün ve kolay olduğu halde oturak âleminde bunlar imkânsızdır. Orada her şeyden ziyade iptizale düşülmemeye çalışılır. Oturak âlemine iştirak edenler, her şeyden evvel, bu topluluğun adap ve erkânına riayet mükelleftir" (Aktaran: Karaman, 2002: 5).

İnsanların sadece sosyal ihtiyaçlarını karşılayabilmek için tertip ettikleri çeşitli toplantılar vardır. Bu toplantıların özelliği, dini veya siyasi bir amaç gütmekten tamamen eğlenme ve bu şekilde rahatlama ve sosyalleşme ihtiyacını karşılamasıdır. Konya yöresinde bu tip toplantılara oturak âlemi veya oturak sohbetleri ismi verilmiştir (Karaman, 2002: 4).

Konya müzik folklorunu bütün hareketleri ve hadiseleriyle toplu şekilde gösteren eski (oturak) âlemlerinin de kendine mahsus adabı, usul ve erkânı ile bir folklor hadisesi olduğuna şüphe yoktur. Menfi cephesinin ayrıca tetkik etmek şartı ile oturak âlemi musikisi, oyunları ve kıyafetleriyle kadınlı erkekli bir cemiyet hayatına ait, toplu eğlenme ihtiyacının bir karşılığıdır (Ataman, YD:16798).

Eski zamanlardaki Konya düşünüldüğünde iletişim araçlarının azlığı sosyal yaşantının kısıtlı olması, insanların neredeyse sadece toprakla ilgileniyor olması nedeniyle uzun kış gecelerinde insanların beklide tek eğlencesi Konya Oturakları olmuştur. Birbirine yakın yaş grubundaki arkadaş gruplarının, her hafta bir sıra dâhilinde başka arkadaşın evinde olmak üzere, kendi içinde kurallara göre belirli bir düzene göre yaptıkları toplantılara Konya'da "Konya Oturağı" denilmektedir.

Oturak kelimesi kültürel yaşantının bütün unsurlarını içermekle beraber, esas olarak halk müziği ve oyunları ile eş anlamlı değerlendirilir. Böylesine önemli olan bu sosyal etkinliğin kendine özgü kuralları olması doğaldır.

Oturağın en önemli kuralı gizliliklidir. Oturağın yapılacağı yeri sadece katılacaklar bilirler ve kimseyi rahatsız etmeyecek bir yer seçerler (Tan, 1987: 87).

Anadolu Kültür ve terbiyesi ile büyüyen Anadolu insanı büyüklerine saygıda kusur etmemiş, onların yaşına, ilmine, yeteneğine, her zaman saygı duymuştur. Büyüklerin olduğu ortamlarda müsaade almadan söze girilmez, uzun oturulmaz, sigara dahi içilmez. Bu saygı tavrı hala Anadolu'da geçerliliğini korumaktadır. Konya Oturağında da bu saygının devam ettirildiği görülmektedir. Mazhar Sakman, '... Biz oturaklarda büyüklerin yanında değil sigara, içki bile içemez türkülerinde dışarıda içer geldik' demek suretiyle bu ortamda büyüklere saygının belirgin biçimde uygulandığını vurgulamıştır (Aktaran: M. Tahir Sakman, 2001: 84).

Oturakta genellikle şu sıraya göre oturulur: Ev sahibi (oturağı düzenleyen kişi), efe, efenin arkadaşları, misafirler. Efe daha yaşlıysa başköşeye oturtulur.

Şerefine oturak düzenlenmiş kişi varsa o başköşeye oturacaktır (Tan, 1987: 87). Oturak kadını oturak odasına ilk girdiğinde önce efesinin sonra ev sahibinin elini öper, gençlerin ellerini sıkar, herkese hoş geldiniz der (Tan, 1987: 88).

Oturak kadınına şehvet dolu bakışlarla bakılmaz, sarkıntılıkta bulunulmaz, onunla oyuna kalkılmaz. Oturak kadınına dille, elle sarkıntılıkta bulunanlar ev sahibi veya efenin işaretiyle gençler tarafından dışarı çıkarılırlar ve evine götürülüp karısına teslim edilirler. Böyle kişiler bir daha oturağa alınmazlar, ayrıca kimse yüzüne bakmaz. Bazen oturak kadınına sarkıntılıkta bulunma olayı dayak veya cinayetle sonuçlanabilir (Tan, 1987: 88).

Sural'a göre; '... Oturakta en küçük bir cıvıklık görülmez, herkes pek sakin şekilde oturur, dinlerdi. Oturakta bulunanların silahlı bulunması, başka bir grubun baskın ihtimaline karşı idi. Bu hadise de pek sık vuku bulmazdı. Birçok yazarın dediği gibi, oyuncu kadınla konuşmak, hele cilveleşmek şöyle dursun erkekler birbiriyle konuşmazlardı. Aksi halde geveze, boşboğaz telakki olunur, hafif adam sayılırdı ki, bu damgayı yiyenin bir daha oturağa kabul olunmasına imkân yoktu (Sural, 1963: 3204; Halıcı, 1985: s.y).

Konya oturağı günlerce sürebilmektedir. Her kesimde insanların özellikle orta yaş insanların büyük rağbet ettiği oturaklarda adeta zaman mefhumu unutulmakta, coşkun Konya türkülerinin kıvrak nağmeleriyle insanlar günlerce oturmaktadır. Konya oturaklarının en belirgin özelliklerinden biri erkeğin oynamamasıdır. Ağır, sakin oturmaları da oturak isminin yerleşmesinde etken olmuştur denilebilir (Sakman, 2001: 10).

Gazimihal'e göre; erkeklerin kaşıkla oynaması yiğitliğe aykırı görülmez. ... Aile içinde kadınlar da kaşıkla oynarlar. Ancak, hem kadın hem de erkeğin zille oynaması ayıplanır. Çünkü oturak âlemlerinde zil takarak ancak zilbaz, hafif kadınlar oynarlar (Gazimihal, 1947: 65-66).

Oturak âleminin masraflarını düzenleyen ev sahibi karşılar. Oturak kadınına para verilmez, alnına para yapıştırılmaz. Çünkü efeye hakaret sayılır. İlçelerde

düzenlenen bazı oturaklarda kadınla oyuna kalkanların olduğu görülmüş olsa da bu davranış oturağın genel kurallarına uygun değildir (Tan, 1987: 88).

Görüldüğü gibi oturak âlemleri kendi içinde kurallarına bağlı, aşırılığa karşı edepli, müzikli, danslı, yemekli, içkili bir eğlence şeklidir. Bu şekliyle aileler, yetişkin erkek çocuklarının oturak âlemlerine katılmasında bir sakınca görmemişlerdir. Burada büyüklerinden disiplin, edep, saygı gibi meziyetleri öğrenme imkânına sahip olmalarını da memnuniyetle ve hoşgörü ile karşılamışlardır (Tan, 1987: 89).

Konya Oturak âlemleri genellikle hasat mevsiminden sonra başlar, mart sonuna kadar sürer. Düğünlerden önce “zamah gecesi” (genç delikanlıların evlenmeden önce toplanıp eğlenmeleri) adıyla düzenlenir. Gece geç saatlerde başlayıp sabaha kadar devam eder (Tan, 1987: 83).

Sakman’ göre, “Oturakların, hatırlı misafirlerin gelişlerinde kurulduğu görülmüştür. Bunun dışında oturağın başlıca sebebi düğünlerdir. Sonbaharda ve kış aylarında daha çok insanların tarlalarıyla daha az ilgilenmesi gereken bu zamanlarda da sıklıkla toplanıldığı görülmüştür” (Sakman, 2001: 79-80).

Konya’nın oturak âlemlerinde geleneksel toplumun belirgin özelliklerinden, erkek egemenliği anlayışı kendini gösterir. İbadetin de kabahatin de gizli olması esasının kabul edildiği Konya oturaklarında yer olarak gözden irak yerler seçilir. Köylerde köy odaları, il ve ilçelerde bağ evlerinde tek katlı kerpiç evlerde toplanıldığı (Bkz: Resim-10), (Bkz: Resim-11), (Bkz: Resim-12), (Bkz: Şekil-13). Meram bağlarının oturak toplantıları için tercih edildiği bilinmektedir. (Bkz: Resim-14), (Bkz: Şekil-15). ... Oturak yapılacak evin reisi karısına; “Hadi, sen böğün (bugün) anangile git.”dedi mi, kadın çoluğunu çocuğunu toplar, çeker giderdi. Böylece ailenin ne oturağı görmesine ne de genç kadın ve kızların ‘kötavrat’ la temasına izin verilmezdi (Sural, 1963: 3203).

Konya’da oturakların düzenlenmesi birkaç gün önceden planlanacağı gibi hemen o gün “Düzen tutalım, oturak yapalım veya tahta siniye böğrümüzü verelim” diyerek kararlaştırılabilir... Ev şehirde ise sedirlere yastıklar, minderler döşenir, köydeyse “ahır sekisi (köy evlerinde ahırın yanındaki büyük oda) hazırlanır (Sakman, 2001: 79).

Bir oturak tertibini Mahmut Sural şöyle anlatmaktadır. “Oturak her zaman olup durmazdı. Başlıca sebebi düğünler teşkil eder. Çebiç (kuzu, keçi) asma zamanı, güz mevsimlerinde ve kış aylarının el boşluğu zamanlarında yapılırdı. Oturaktan bir gün evvel testilerle rakılar alınır, dağılma zamanı yenilmek üzere, çebiç tandıra indirilirdi. Misafirler ve çalgıcılar hava karardıktan sonra, birer ikişer oturak yapılacak eve damlar, el ayak çekildikten sonra okçu oğlu kürklü omzunda martin veya koltuk altında dikme bulunan bir efe bir kadınla çıka gelir, diğerleri fasıla ile sökün ederlerdi...” (Sural, 1963: 3204).

“Oturak âlemlerini en çok efeler düzenler, önemli misafirlerin, devlet memurlarının şerefine de oturak âlemi yapılıyordu. Gençler ve damadın arkadaşları da oturak âlemi düzenlerlerdi. Gençler oturak âlemi düzenledikleri zaman ‘ Yerde içinde çiğ ve sulu olmayan yarenler bir araya geldik, hazırlıklar tamam’ diyerek efeye haber gönderip kadınıyla davet ederler. Efe daveti kabul ettiğini kadının bohçasını göndererek belli eder. Bohçada oturak kadınının oyun elbiseleri, kaşıkları, zilleri bulunur” (Okay, 1984: 96).

Oturak kadınlarının tüm konuklara öncelikle sigara sararak ikram ettiği içki ve meze servisi yaptığı Mahmut Sural tarafından nakledilmiştir. ‘...kadınlar misafirin önüne çömelerek sigara sararak misafire veriri, sigarası yanmakta olan diğer bir misafirin sigarasıyla ateşlerdi. Kadın birden fazla ise, birisi bu işi görürken diğerleri sofrayı hazırlardı. Bu iş de bitince, kadehlere rakılar doldurulur bir elde rakı kadehi, diğer elde su bardağı olan kadın, yine her misafirin önüne çömelerek oturur, rakı ikram eder, sonra suyu verirdi. Bir diğeri ise meze ikram ederdi. Bu iş saz fasılalarında tekrar olurdu (Sural, 1963: 3204).

A. Sefa Odabaşı ise şöyle anlatmaktadır: ‘Bir aralık efe başı kalın kuşağının ortasından gümüş ve kocaman bir tabaka çıkararak ortaya fırlattı. Hemen kör kadın kaptı, aldı. Kınalı parmakları arasında tabakayı sıkıştırarak bir sigara yaptı. Evvela efesine bir nefes çektirdikten sonra çalgıcılara da birer nefes sundu. Kalan sigara dolaştırıldı. ...’ (Odabaşı, 1999: 82).

Kanuni Memduh Derin’e göre; “Konya folklorunda de bizden önceki ustalar Çuhacı oğlu peşrevini müteakip ağır tempolu eserlerden sonra, gittikçe seri tempolu ve kıvrak eserlere doğru bir yol izlemişlerdir” (Halıcı, 1985: - ; Sakman, 2001: 80-83). ... Türküler ağırdan hareketliye doğru ustalar diledikleri türküyü çalarlar. ... Konya oturak repertuarının genişliği nedeniyle çalınan türkü bir daha çalınmazdı (Sakman, 2001: 80-83).

Mehdi Halıcı’nın tespitine göre Konya oturak âlemlerinde Konya türküleri şu sıraya göre çalınıp söylenmektedir.

Tablo-3: Konya oturağında icra sırası.

SIRA NU.	ESER İSİMLERİ	MAKAMI
BİRİNCİ BÖLÜM		
	Konya Peşrevi	(Uşşak)
	Sandıklı	(Uşşak)
	Sabahın Seher Vakti	(Uşşak)
	Menteşeli	(Uşşak)
	Aşabilsem	(Uşşak)
	Üsküdar	(Uşşak)
	Saffet Efendi	(Uşşak)
	Sille	(Muhayyer)
	Turnalar	(Karcığar)
	Bülbül	(Nevâ-Hicaz)
	Efendim	(Nevâ-Hicaz)

	Aksaray Devlisi	(Karcıġar)
İKİNCİ BÖLÜM		
	Nafildir Sevdığım	(Uşşak)
	Aksinne	(Nevâ-Hicaz)
	Çay Kenarı	(Nevâ-Uşşak)
	Kara Koyun	(Nevâ-Hicaz)
	Emmiler	(Karcıġar)
	Enginli Yüksekli Kayalarımız	(Nevâ-Hicaz)
	Çıbık Telden Bağlamam	(Nevâ-Hicaz)
	Limo	(Nevâ-Hicaz)
	Süptürgesi Yoncadan	(Karcıġar)
	Aslan Mustafam	(Nevâ-Uşşak)
	Kozan Dağı	(Hicaz)
	Necip Oġlan	(Hicaz)
	Bağlar Gazeli	(Hicaz)
	Tosun At	(Hicaz)
	Şerif Hanım	(Hicaz)
	Elmalı	(Hicaz)
	Âşık Şem'i'nin Konya Methiyesi	(Hicaz)
	Ak Fasülye	(Hicaz)
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM		
	Atımı Bağladım	(Nevâ –Uşşak)
	Furun Üstünde Furun	(Araban)
	Eczanenin Şişeleri	(Nişabürek)
	Caminin Mazini Yok	(Hicazkâr)
	Karadut	(Rast)
	Alim	(Hüzzam)
	Evlerinin Önü	(Rast)

	Eşme Kaya	(Mahur)
	Kabak	(Rast)
	Elmaların Yongası	(Rast)
	Güldibi Belleniyor	(Rast)
	Baygın Cemilem	(Rast)
	Hocam	(Uşşak)
	Şebab Oğlan	(Buselik)
	Karamanlı	(Neva-Uşşak)
	Mezar Arası	(Eviç)
	Candarmalar	(Eviç)
	Hafız Mektepten Gelir	(Hüzzam)
	Mapus Damlarına Serdim Postumu	(Acem)
	Yeşilim	(Hüzzam)
	Bir Şarap İçtim Testiden	(Rast)
	Tatar	(Rast)

Türkülerin bölümler halinde sunulmasının nedeni, müzik aralarında oyuncu kadınların dinlenmesine fırsat verilmesi, ayrıca bu arada içki ve meze servisi yapılması sağlanması içindir (Tan, 1987: 91).

Aşırı derecede sarhoş olup hareketlerini kontrol edemeyecek duruma gelenlere içki verilmez. Sızanlar oturdukları yerde bırakılır. Kimse elbiselerini çıkarmaz. Ev sahibi, sızanlar arasında alkol komasına giren olup olmadığını onları uyandırarak kontrol eder (Halıcı, 1985: s.y.).

Oturak âlemi içki içerek, müzik dinleyerek, oyun seyrederek sabaha kadar devam eder. Müzik grubunun ‘Bir şarap içtim testiden’ türküsünü çalıp bitirmesi ile oturak âleminin bittiğini gösterir. Bu türküden sonra barana artık hiçbir şekilde çalıp söylemez. Bu türküye ‘bağlantı türküsü’ denir. Aradan en az 24 saat geçtikten sonra ele mızrap alınır (Halıcı, 1985: s.y.).

Oturağın dağılma zamanı gelince ‘vakitler garipleşti gayrı’ denilir, bir uzun hava ile oturağa son verilirdi. Bundan sonra tatlı bir cümbüş içinde ‘çebiç’ yenilir, şakalaşılır, nükteler yapılırdı ve herkes geldiği gibi birer ikişer savuşur giderlerdi (Sural, 1963: 3204).

1.5. KONYA OTURAĞINDAKİ EKOLLER

Mahalli sanatçılarımızdan solist Nuri Büyükbağcıvan ‘a (Cennet) göre Konya türküleri iki şekilde icra edilmektedir. Gökmen Ekolü, Sille Ekolü Konya oturaklarında ise üç şekilde icra edilmektedir.

1.5.1. GÖKMEN EKOLÜ:

Usûlüne uygun ağır ve sakin bir şekilde türkülerin icrasıdır. Gökmen Ekolü denilmesinin nedeni, mahalli kanun sanatçısı Gökmen Hasan Hüseyin Ağa’nın ve onun baranasının bu şekilde çalmasından dolayıdır.

1.5.2. SİLLE EKOLÜ:

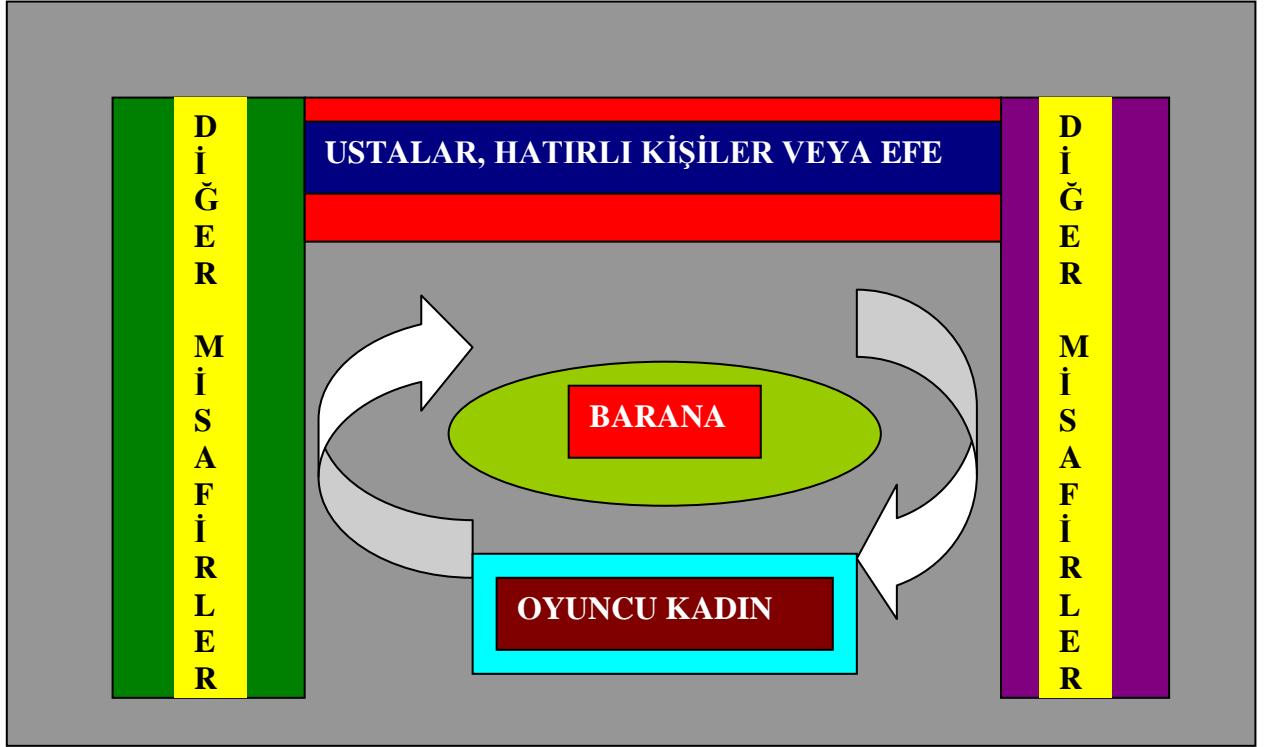
Gökmen Ekolünün aksine Sille’deki baranaların ve onların Konya’da ki uzantıları tarafından türkülerin daha hareketli ve ezgilerin daha farklı çalınmasıdır. Konya’ya çok yakın bir yerleşim yeri olmasına rağmen Sille harsı Konya’dan farklılık gösterir. Sille’de yetişen yüz dolayındaki saz şairinin de Sille Ekolü üzerindeki etkisi göz ardı edilmemelidir.

1.5.3. BOZKIR EKOLÜ:

Konya türkülerinin bu şekil icrası ise, usûlünün çok dışına çıkılarak hareketli çalınmasıdır ki bu, Konya türkülerinin özüne hiç uymamaktadır. “Konya türküleri hareketli olur” gibi anlaşılmasız bir hükümle Çala mızrap çalınan türkülerimizin zarif ezgileri anlaşılmasız, kulağa hiç hoş olmayan kötü nağmeler gelmektedir (Sakman, 2001: 63-65).

1.6. KONYA OTURAĞINDA FİĞÜRLER

Tablo- 4: Konya oturağında oturma düzeni.

Büyüklerle, ustalara ve misafire önem veren ve saygıda kusur etmemeye özen gösteren Türk Milletinin bu özelliği Konya oturaklarında da görülmektedir. Davetli misafirlerden hatırlı kişiler toplantının yapılacağı odanın başköşesi diye tabir edilen yere oturtulur. Hatırlı kişi olmayıp yaşça veya icrada ustalar aynı şekilde ağırlanır. Eğer oturağı düzenleyen efe ise başköşeye efe oturur. Daha sonra yanlara diğer misafirler uygun olan yerlere yerleşerek düzen alınır. Ev sahibinin yeri kapının eşiğindedir. Buradan rahatlıkla giriş çıkış yapılabilir. Her türlü hizmete anında müdahale edebilir. Baranalar müzik icrasında genellikle yerde birbirlerini görecektir şekilde yuvarlak veya hilal şeklinde düzen alırlar. Kalan bölgeler oyuncu bayanın hizmet edebilmesine ve raks edebilmesine yetecek kadar olmalıdır.

1.6.1. MÜZİK GRUBU: (BARANA)

Mehdi Halıcı Baranayı; “Kendi aralarında saz grubu oluşturan sanatçılar,” olarak tanımlamıştır.

Anadolu'nun kırsal kesimlerinde erkekler arasında eğlenmek için düzenlenen toplantılara kimi yörelerde verilen ad (Uludağ sözlük, 2011).

Sillelilerin fasıl gecelerine verilen ad. Bu gecelerin en önemli özelliği kaşık oyunlarının oynanmasıdır (Ekşi sözlük, 2011).

Barana; “Birbirleri ile iyi anlaşan arkadaşların bir araya gelip Konya türkülerini çalıp söylemek için toplanmalarıdır” (Sakman, 2001: 93).

Derleme sözlüğünde verilen açıklamalara göre "Fasulye sırığı ve üzüm çubuklarını dayamaya yarayan çatal ağaç", "Deve hamudunun ön ve arka kısmı", "Demir Tırmık", "Baklava biçimi mayın", "İnce Döşeme", "Lop yumurtanın üzerine sarımsaklı yoğurt dökülerek yapılan yemek", "Ispanak, semizotu" gibi sebzelerin pirinçle pişirilen yemeği şeklinde çeşitli anlamları verilmiştir (birtürküsoyle.com-Alkım yayınevi – 2003).

Konya türkülerinin icrası için gerekli olan müzik grubu Konya Oturağının esasını teşkil etmektedir. “Barana denince Konya’da musiki takımı anlaşılır. Baranada divan saz, cura, ud, kanun, def, tahta kaşık çalan müzisyenlerle türkü söyleyen solistler bulunur. Önceleri Konya türkeleri sadece divansazı, cura ve defle icra edilirken XX. yüzyılın başlarında ud, kanun, cümbüş de katılmıştır. Darbukaya baranada yer verilmez” (Halıcı, 1985: s.y.).

... O zamanın saz meclislerinde cura ve sazdan başka bir şey bulunmazmış. Ud, keman, kanun ve darbuka ancak Balkan Harbinden ve Birinci Dünya Savaşından sonra Konya saz meclislerine girmiştir (Aktaran: Sakman, 2001: 43).

..... Yörede bağlamaya ‘bozuk’ denilerek itibar edilmez. Ud, keman ve kanun gibi enstrümanlar yakın tarihimizde Konya oturaklarına girmiştir (Sakman, 2001: 43).

Halıcı’ya göre Konya merkezinde onbir adet barana bulunmaktadır.

Birinci Barana: Mazhar Sakman (Divansaz), Abidin Çolak (Ud ve Solist), Mevlüt Büyük Avcı (Kanun), Recep Özaltan (Cura)

İkinci Barana: Rasih Ağa (Solist), Kertmen Mevlid (Divansaz), Solak Mehmet Ali (Ud), Kertmen Ali Rıza (Divansaz)

Üçüncü Barana: Silleli Âmâ Mehmet (Solist ve Ud), Kömür Tevziden Memduh (Kanun), Orhan Kurşun (Divansaz), Muammer Eröz (Cura)

Dördüncü Barana: Cevdet Ekentok (Solist ve Ud), Rafet Ekentok (Divansaz), Hasan Hüseyin Uyarel (Kanun), Mehmet Kayhan (Ud), Saim Kayhan (Solist), Kaşık Yumurtacı Osman (Divansaz)

Beşinci Barana: Mustafa Kazanova (Solist ve Ud), Adnan Tanlar (Kanun), Muharrem Ezder (Divansaz), Bayram Paknur (Kaşık)

Altıncı Barana: Mehmet Özdemir (Solist ve Ud), Mustafa Ertaş (Divansaz), Kasap Mustafa (Bağlama), Arabacı Sarı Mustafa (Cura)

Yedinci Barana: Hakkı Zambak (Ud), Enişte Sabri (Solist ve klarnet), Mustafa Konyalı (Kanun), Rıza Konyalı (Bağlama), Rahmi Konak (Darbuka)

Sekizinci Barana: Poz Mehmet (Ud), Anoov Mehmet (Cura ve Solist), Ahmet Çanak (Kaşık), Mehmet Büyükyılmaz (Ud)

Dokuzuncu Barana: Nuri Cennet (Solist), Kazım Ulusan (Ud), Yalçın Meydan (Kanun), İbrahim Pala (Bağlama), Hakkı Tanga (Divansaz), Mustafa Yılmaz (Cura), Ahmet Kabakçı (Kaşık)

Onuncu Barana: Ali Korkal (Solist ve Ud), Mehmet Yücel (Kanun), Trafacı Vedat (Divansaz), Sarı Mehmet Ali (Divansaz), İbrahim Satılmış (Cura), Ali Üretti (Kaşık)

Onbirinci Barana: Kemal Pekçağlar (Solist ve Ud), Abdullah Çelik (Ud), Cemil Biniciler (Divansaz), Şükrü Tavukçugil (Cura), Ziya Ova (Kaşık ve Solist)

Konya oturaklarında ve daha sonra baranalarda, öncelikle divan sazı kullanılmış, her ne kadar bağlamaya itibar edilmese de günümüzde bağlama kullanıldığı görülmektedir.

Udun Konya 'ya gelişine vesile olan Mevlevi dergâhından Saadettin Çelebidir: ... Saadettin Çelebi Konya'da doğmuş olmakla beraber, babası Vahit Çelebi Halep mevlevîhanesi postnişinliğine atandığından o da yedi sekiz yaşlarındayken babasıyla birlikte Halep'e gitmiş ve orada ud dersleri alarak musiki bilgisini artırmıştır. Konya' da ud sesini ilk olarak Saadettin Çelebi duyurtmuştur (Gazimihâl, 1947: 66).

1950' li yıllarda bu yana hayatını sürdüren bu baranalardan günümüze birkaçının kaldığı, Konya türkülerini yaşatmak için bölgesel müzikle ilgilenenlerin de yeni gruplar kurmuş olabileceği değerlendirilmektedir.

Çok uzun yıllar gizli saklı yapılmaya çalışılan Konya oturakları, günümüzde yeni bir şekle bürünerek 'barana' adı altında karşımıza çıkmıştır. Sakman'a göre Baranalar Konya oturaklarının ruhunu yansıtmaktan uzak olsa da Konya türkülerinin yaşatılan, canlı tutulan yeni adresi olduğunu belirtmiştir. "Oturak kelimesinin mümkün olduğunca telaffuz edilmemeye çalışıldığı bu Barana toplantılarında, eski Konya Oturaklarının türkü repertuarı aynen muhafaza edilmeye çalışılarak çok önemli bir görev yerine getirilmiştir (Sakman, 2001: 93). Barana kelimesi tanımlarda müzik topluluğu anlamlarında kullanıldığı halde, günümüzde Konya oturağı karşılığı olarak ta kullanıldığı görülmektedir. Bunun Konya halkının Konya oturak kelimesi ve çağrışımlarında duyulan rahatsızlığı ortadan kaldırmak için kullanıldığı değerlendirilmektedir. Ayrıca, şehir merkezlerinde apartman sistemine geçilmesinden dolayı oturaklarda uygulanan bazı esasların uygulanamadığı bilinmektedir.

Baranalar hemen hemen her hafta kendi aralarında toplanarak Konya türkülerini dile getirmektedirler. Geçmiş dönemden tek ayrıcalığı bu toplantıların içkisiz ve oyuncu kadınsız yapılmasıdır (Halıcı, 1985: s.y.),(Bkz. Ek.2).

Şehir merkezlerinde düzenlenen yeni nesil Konya Oturağında artık içki ve kadın kalkmış, barana tamamen müzik ağırlıklı bir hale dönüşmüştür. Eski oturaklarda olduğu gibi oturak yine Çuhacıoğlu Peşrevi ile başlamaktadır (Sakman, 2001: 94).

Yeni nesil Konya oturağının (barana) eski oturaklar gibi günlerce sürmediği, yemek geleneğinin kalktığı, ikram olarak çay ve çerez, meyve olarak değiştiği, toplanılan mekânın şehirleşme nedeniyle çoğunlukla apartman katı olmasından dolayı gece en fazla on ikiye kadar sürdürüldüğü görülmektedir.

Konya'nın ilçelerinde geçmiş döneme ait oturak anlayışının devam ettirildiği, özellikle düğünlerde içkili ve kadınlı eğlencelerin düzenlendiği bilinmektedir. Ancak, bu eğlencelerin Konya oturağı olarak adlandırılmasının ne derece doğru olduğu tartışılmaya açık bir konudur (Sakman, 2001: 96).

... Yeni nesil Konya oturaklarında türkü icrasının yanında ilâhiler de okunmaktadır. Konya oturağının değişen yüzüdür. ... Bu Konya'da ki muhafazakâr yapının Konya oturaklarına yansımalarıdır. Artık efeler kalmamış, okumuş şehir insanlarının devam ettiği bir meclis haline gelmiştir. İlçelerinde yaşlı insanlar vardır, gençler vardır. Bu toplantılarda esnaf, tüccar, memur, bürokrat gibi şehir insanlarının bir araya toplandığı bir yer olmuştur (Sakman, 2001: 95).

1.6.2. DAVETLİLER (MİSAFİRLER) :

Konya oturağında Baranalardan sonra gelen bir diğer unsur da davetli olan misafirlerdir. Oturağa davet edilen misafirler ev sahibi tarafından özenle seçilir. Oturaklara katılan insanlar çoğunlukla birbirlerini tanıyan insanlardır. Bu nedenle misafir olanların topluluğun kurallarına uymaları beklenir. Aksi halde bir daha davet edilmezler. (Bkz. 1.4). Burada da görüldüğü gibi davetliler herkesle birlikte hareket eder, müzik dinler, müzik esnasında alkışlamak gibi bir tavır görülmez. Herkes icra edilen müziği dinler ve aralarda sohbete iştirak eder. Bunun yanında oyuncu bayana para vermek, sarkıntılık etmek ev sahibine veya oyuncu kadını taşıyan efeye karşı saygısızlık olarak algılanır ve derhal kişi evine gönderilir.

Oturakların düzenlenmesi arkadaşların düzenli şekilde toplanmasıyla olduğu gibi katılanlar arasında şehrin ileri gelen veya hatırlı şahsiyetlerin de davet edildiği toplantılar yapılmıştır. Her durumda davetliler kurallara uymak zorundadırlar.

Davetlilerin kıyafeti konusunda ayırt edici bir özellik bulunmaz.

1.6.3. EV SAHİBİ:

Oturak düzenlenecek mekânın ve müzisyenlerin ayarlanması, özel ya da devamlı gelen misafirlerin ağırlanması faaliyetleri ev sahibi tarafından yerine getirilmesi gereken bir görevdir. Yemek düzeni ve masraflar da yine ev sahibinin tarafından karşılanır. Sofra hazırlanması, toplanması gibi faaliyetlerde oturağa katılan gençler ev sahibine yardımcı olurlar. Tüm bu faaliyetleri karşılamak için maddi durumun yerinde olması gerektiği açıkça görülmektedir. (Bkz. 1.4) Ev sahibinin bir görevi de aşırı derecede sarhoş olup sızanlar arasında alkol komasına giren olup olmadığını onları uyandırarak kontrol etmektir (Halıcı, 1985: s.y.).

1.6.4. OYUNCU KADINLAR:

Oyuncu kadınlar Konya oturağında en çok tartışmalara konu olmuş unsurlardandır. Tan'a göre; "Oturak kadınları uzak illerden getirilmiş, genellikle ailesi olmayan kadınlardır. Efenin açık metresi durumundadırlar. Oturak kadınlarına halk arasında 'kötavrat (kötü), orta avradı, kapatma, dost' gibi isimler verilmiştir. Bu kadınlar para ile satın alınmış, kaçırılmış veya armağan edilmişlerdir" (Tan, 1987: 84).

"Bunlar, çoğu zaman yabancı olurlar, bu yabancılıklarından dolayı muhitin gerektirdiği icaplara uyum sağlayamaz yani o devrin 'cıvık' saydığı ve 'o' işe hazır intibamı uyandıran hareketlerde bulunur, bu nedenledir ki bu kötü hayata düşürülürlerdi. ... Konya' lı yerli kadınların ise oturakla zerre kadar alakası yoktu. Irza, namusa müteallik en küçük bir söylenti dahi söylenti çıkanın öldürülmesine sebep teşkil ederdi (Sural, 1963: 3203).

Sakman' a göre; yerli halktan oyuncu çıkmışsa da bunların buralarda aileleri olması dolayısıyla barınmaları zor olacağından, oyuncu kadınlar ya azınlıklardan ya da Konya dışındaki illerden gelip Konya'da hovardaların mahiyetinde oturak terbiyesinden geçtikten sonra buraya yerleşmişlerdir.

“Oyuncu kadınlar ‘kötavrat’ asla bir fuhuş malı değildi. Kıymetleri güzellik, çirkinlik noktasında değil, oyunculukları, güzel türkü söylemeleri ve zekâlarıyla değerlendirilirdi. Çoğu, dayanılmaz alinyazılarının kendilerine yüklediği ağır çileleri yüzünden yıpranmış, çirkin kadınlardı. Fakat oturak adabına son derece vakıf birbirinden üstün otoritelerdi. Koca şehirde sayıları üçü-beşi geçmezdi. Bu bahtsız kadınların ömürleri oturak âlemleriyle ahır sekileri ve samanlıklarda geçer, ibadetinde kabahatinde gizli oluşunun bütün yükünü bunlar taşırdı (Sural, 1963: 3203).

Oyuncu kadınların içlerinde güzel türkü okuyanlar da bulunduğu görülmüştür. Ancak kendilerinden beklenen, kıvrak Konya türkülerine oyunlarıyla iştirak etmeleridir (Sakman, 2001: 34).

“Bir tek lambanın alaca ışıkla odadakiler birbirini görmeye çalışıyordu. Uzun saçlı sarışın bir kadın hizmet ediyor, misafirlere ve sazcılara içki ve meze dağıtıyordu. Oturaklarda zamanın nasıl geçtiği fark edilmezdi. Sarışın kadın bugün büyük gazinolarda çalışan Avrupalı artist kadınlarda bile görülmeyen bir zarafet ve ustalıklı hüner gösteriyor, kâh tepsi üzerinde kıvranıyor, kâh sazcıların birinin önünde dakikalarca sessiz kalıyordu. Bir oyuncu kadının iki saat fasılasız durup dinlenmeden oynaması bugün bile akla durgunluk verici bir sanat gösterisidir.” (Nedim, 1959:)

Eskiden oturaklara kadın bulunmadığı zaman köçek de oynatıldığı görülmüştür (Aktaran; Öztürk vd., 2007: 55).

Oturaklarda oyuncu kadınların izleyenlerle iletişim içinde olduğu, dansının izlenmesi için çeşitli uygulamalarla dikkatleri üzerinde toplamaya çalıştığı görülür.

Oyuncu kadınlar, Konya oturaklarında ilginin dağıldığı anlarda, sessizliği ve ilgiyi sağlamak amacıyla, herhangi bir türkünün bir yerinde “küstüm” diyerek hareketsiz kalmaktadır. Böyle durumlarda saz ustaları;

Küsme güzel küsme

Her gabahat (kabahat) bizdedir.

Nakaratıyla, oyuncu kadının gönlünü aldıktan sonra küstüm türküsüne geçerlermiş.

Saçlarda anam saçlardan aman

Saçlar şöyle dursun gaşlardan aman

Gaşlar şöyle dursun gözlerden aman

Gözler şöyle dursun dudaktan aman

Dudak şöyle dursun omuzdan aman

Omuz şöyle dursun gollardan aman

Gollar şöyle dursun gerdandan aman

Gerdan şöyle dursun göbekten aman

Göbek şöyle dursun galçadan aman

Galça şöyle dursun dizlerden aman

Dizler şöyle dursun ayaktan aman

Türküde hangi uzuvdan söz ediliyorsa, oyuncu kadın onunla oynamaya başlarmış (Sakman, 2001: 38). Bir başka türküde ise (Kesik ince çayır) müzik susmakta oyuncu kadın hangi figürdeyse o figürde donmaktadır. Eğer oyuncu kadın müzik başlamadan hareket ederse cezalandırılmaktadır (Sakman, 2001: 64). Burada da görüleceği gibi oyuncu kadınla izleyenler arasında hoş bir iletişim olduğu, oyuncu kadının yaptığı işe saygılı olunması gerektiği görülebilmektedir.

Oturak kadını Efe'nin karısı ve çocuklarıyla birlikte otururlar. Efe'nin karısı ve çocukları ona aileden biriymiş gibi davranırlar, onu başka erkeklere karşı korurlar. Ailenin namus kavramına oturak kadını da dâhil edilmiştir. Güzel olan, iyi

türkü söyleyip oynayan ayaklar makbuldür. Efeler böyle ayaklara sahip olmakla övünürler. Oturak kadını yaşlanınca efe onu münasip biriyle evlendirir ve büyük sevap işlemiş sayılır (Tan, 1987: 84).

Konya Gazeteciler Cemiyeti Eski Başkanı, emekli öğretmen Namık ASYA şöyle anlatır;”... Obruk’un Hacı Numan Köyünde Efe’nin komşu köyündeki rakipleri Efe’nin evde bulunmadığı bir sırada evini basarak oyun oynattığı kapatmasını zorla kaçırlar. Efe’nin hakiki eşi bunu kocasına hakaret sayar ve duvardaki mavzeri boynuna takıp bir ata binerek adamları takip eder. Oyuncu kadını ellerinden alır ve eve geri getirir (Aktaran: Halıcı, 1985: s.y.).

Oturak kadınlarına asla kötü muamele yapılmadığı gibi kötü bir lakapla da hitap edilmediği görülür. Meşhur oturak kadınları şunlardı: Adanalı Çopur Kız, Dereli Alimana, Dereli Fadim, Koca Tatar, Cızzık, Bahtiyar, At Yormaz, Tahtabahir, Karakız, Çukureniğin Miyase, Gramafon, Akkutü. Görüldüğü gibi eskiden bir kadını adıyla anmak ayıp sayılırdı. Bu nedendir ki oyuncu kadınların hemen hepsinin adı takmadır (Sural, 1963: 3204).

Oturak kadınları rugandan yapılmış, iki santim yüksekliğinde ökçesi bulunan ve adına ‘Pabuç’un galatı olarak ‘babıç’ denilen düz terliklere benzer ayakkabıları giyen kadının bu hareketi dahi oynaklık alameti, kendini beğendirme çabası sayılır- böyle bir çaba çok ayıptı- ve beğenen kapar kaçardı (Sural, 1963: 3203).

Oturak kadınının oyun kıyafeti yemeni, tüllü fistan, şalvar, cepken çorap ve iskarbinden ibarettir. İlk oynayışta başı yemeniyle yarı yarıya kapalıdır, şalvarlıdır. Daha sonraki oynayışlarda başını açar, gerdanını da gösterecek daha kısa bir fistan giyer şalvarını çıkarır. Konya oturaklarında daha açık kıyafete nadiren rastlanır (Tan, 1987: 86–87).

Sakman’a göre; “... Oyuncu kadınlar oturaklarda sanılanın aksine asla soyunmaz, ancak; rahat oynayabileceği günümüzde müstehcen sayılmayacak dekolte bir kıyafetle türkülerimizin kıvrak nağmelerine kaşık ve zille uyararak oynarlardı. Oyuncu kadınlar sokağa çıktığında kendilerini deşifre etmezler, diğer hanımlar gibi

normal bir kıyafetle çıkarlardı. ... Eğer o kadınlar günümüzde olsalardı, günümüzdeki sanatçı geçinen kadınlardan fersah fersah ileride olduğunu görmemiz mümkün olacaktı (Sakman, 2001: 35-36).

Oynayan avrat, ancak efesine aittir. Orada bulunanlara da oynadığı, içki sunduğu, türkü söylediği halde ayrıcalık gösteremez, iltifat edemez. Toplantıda bulunanlar da aynı töreye riayet etmekle mükelleftir. Şayet, bunlardan birisi, avrada söz atar sakıntılığa başlarsa iş, silahların, tabanca ve bıçakların konuşmasına kalır (Aktaran,: Karaman, 2002: 5).

1.6.5. EFELER:

Konya oturağının unsurlarından biri de efelerdir. Ege bölgesindeki anlamından farklı kullanılır. ...”Konya’da Efe sadece oturak kadını taşıyabilen, taşımakta olan kişidir, etrafı vardır ve bu etraf en az kendisi kadar cesur, mert ve gözü pektir. Efeliği taşımakta olduğu oturak kadınına aittir” (Sural, 1963: 3203).

Sakman’ a göre; “Hovardalar mangal yürekli, bıçkın ve genellikle bol paralı kimselerdir. ...Oturağın tüm masraflarını hovardalar karşılar, ayrıca oturağın düzenlenmesi, misafir seçimi onun izniyle olur” (Sakman, 2001: 24).

Efeler güzel giyinir, ata biner, cirit oynar, ava çıkarlar. Eğlenmek istedikleri zaman oturak alemini yaparlarmış. Her Efe’nin bir veya birkaç oturak kadını bulunmuş. Efelere bu yüzden halk arasında “Hovarda” da denilmektedir (Tan, 1987: 84).

Efelerin oturak geleneğine katkısının oyuncu kadını taşımaktan ibarettir. Taşdığı oyuncu kadının güzelliği veya talep edilir olması efenin gurur kaynağı olmaktadır. Kendilerinin düzenlediği oturakların masraflarını karşılar. (Bkz. 1.4)

Fethi Uğur’a göre Konya’da hovardaların kıyafetleri şöyleydi; “İç çamaşırı olarak gıvratma göynek (Eski Konya’da evlerde dokunan şile bezine benzer keten dokumadan dikilen diz altına kadar uzanan bir iç çamaşırı) üstüne ketenden dikilen

fil fili gömlek, mavi veya yeşil çuhadan salta ve don giyerlerdi. Ayağında yün çorap ve arkası basık yemeni, başında ise üstü çember(tülbent) sarılı fes bulunurdu. ... Ayaklarına uzun, beyaz yünden veya tiftikten yapılmış, yollu ve kendinden işlemeli çoraplar giyerler ve bunun üzerine hususi surette yapılmış, yemeni tabir edilen kundura giyerlerdi. Bu yemenilerin arka tarafı basık olurdu. ... Başlarına uzun ve sivrice fes ve büyük bir püskül takarlar ve bu fesin etrafına ince ve daha ziyade yeşil renkte şekilli yani çiçekli çemberlerden sarık veya ipek poşu sararlardı. ... Bu kıyafeti giyenlerin sakalları ekseriyetle traşlı olur, bıyıkları uzun ve olurdu (Aktaran: Sakman, 2001: 26).

Mehmet Önder' göre; "... Kısa paçalı ağızları dar, yeşil veya gri renk çuhadan kırmalı şalvar üzerine salta denilen ve şalvar kumaşından yapılan dar kollu, yakasız ve cepsiz bir cepken giyerlerdi. ... Salta altına ipekli alacadan bir gömlek giyilirdi. Gömlek, bir sıra düğme ile önden veya yandan iliklenir veya tutturulurdu. Belde kahverengi veya siyah meşinden yapılmış, dokuz gözlü silahlık adı verilen bir torba bulunurdu. Bunun üzerine kırmızı beyaz yollu, şal bir kuşak sarılır ve hafifçe sola kaymış olmasına bilhassa dikkat edilirdi. Silahlığa saat, ağızlık, kama ve tabanca yerleştirilir, bunların sapları üstten hafifçe görünürdü. ... Kış günlerinde çorapların üzerine getir veya çaprazlı mest giyilmiştir (Aktaran: Sakman, 2001: 27).

"... El ayak çekildikten sonra sırtında Okçuoğlu kürklü,(koyun derisinin ters çevrilmesiyle yapılan kürk) omzunda Martin veya koltuk altında dikme(kalın sopa) bulunan bir efe bir kadınla çıkar gelir" (Sural, 1963: 3204).

Eski dönemin meşhur hovardaları şunlardır:

Anızkiran Mehmet Ağa, Avcının Ali, Bostan Ağa, Yıkık Mahalleli Abdurrahman, Ulurmaklı Hasan Hüseyin, Ambar Ahmadın Hasan Hüseyin, Uzun Ali, Alişan'ın Hakkı, Mansurun Mustafa, Kirişçinin Abdullah, Kürt Mehmet Ağa, Fırkının İsmail, Takasız, Hasbin Mehmet, Pirhasanlı Koca İbrahim (Sural, 1963: 3205).

1.7. KONYA TÜRKÜLERİNİN ÖZELLİKLERİ

Mazhar Sakman'ın da belirttiği gibi Konya türküleri makamlı ve ara nağmelidir. Bunun nedeni, eski dönemlerde mevlevi dergâhlarında sema ayini içinde Konyalı müzisyenler kendi aralarında muhabbet meclisi kurarlarmış. Klasik Türk Müziği önderleri olan bu kişiler Konya türkülerini de klasik şarkılara benzer bir yapı içinde ara nağmeli olarak bestelemişlerdir (Aktaran: Halıcı, 1985: s.y.)

Türkü dışı kisveyi oluştururken, sanat müziği arka planı biçimlendirir. Ritm halk müziğidir, ama ara süslemeler sanat müziği. Konya oturak türkülerinde siyasallaşma yoktur (Öztürk, vd. 2007: 62).

Konya türkülerinin sadece çalıp söylemek için değil, oyun, raks unsurunun da hesaba katılarak bestelendiği bildirilmektedir. Konya türkülerini hatıraya ve önemli bir olaya dayanır. Ona göre oyunları değişir. Konya türkülerinin sadece Kadınlar her oyunu başka figürle oynarlar.

Cura ustası Muammer Eröz; Konya türkülerinin tek solistle söylendiğini, enstrüman sayısının fazla olduğunu yani diğer bölgelerde tek bir enstrüman ile bir koro türkü ve şarkıyı icra ederken Konya'da tek solist ve çok enstrüman kuralının geçerli olduğunu söylemiştir (Halıcı, 1985: s.y.).

Oturak âlemlerinde Konya türkülerini "Konya ağzı"yla söylenir. Oturak âleminin havasına uygun söz özellikleri gösterir. Hovardalar, cinayet, baskın, ölüm, hapisane, güzeller, eğlenme, aşk motiflerine bu türkülerde bolca yer verilir. Kurulduğu günden bu güne hiçbir işgal görmeyen Konya'da Kahramanlık türkülerini diğer illerden ithal edilerek muhabbet meclislerinde okunmuştur (Halıcı, 1985: s.y.).

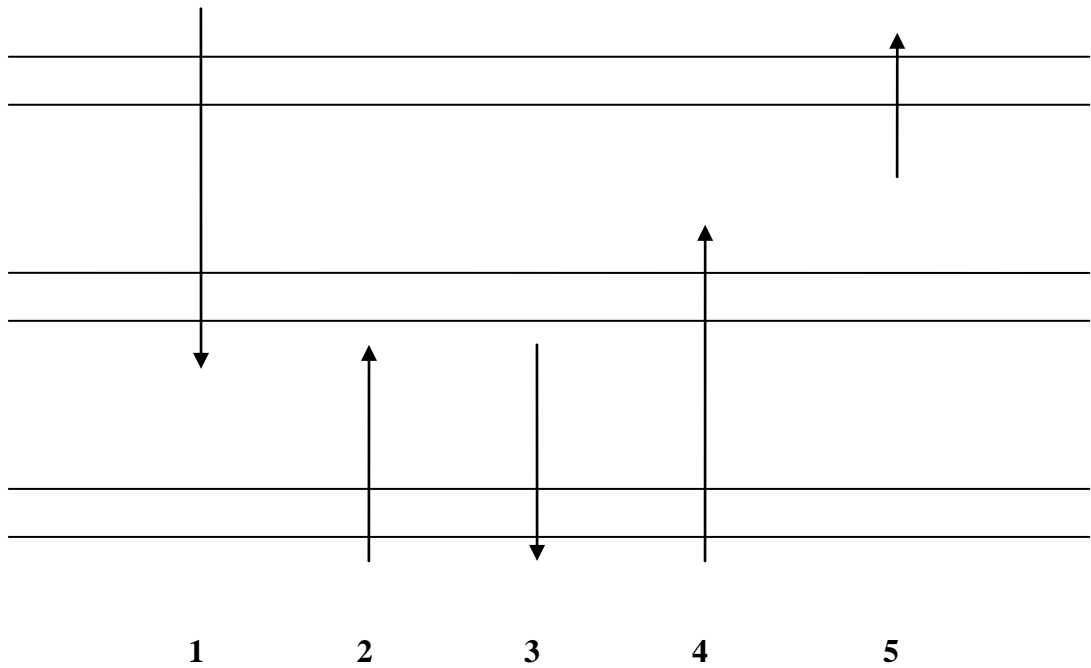
Konya halk Müziği söylenirken ezgiler küçük notalarla oya gibi işlenir. Düz sesle okumak geçerli değildir. Sanatçı hançere (gırtlak) nağmesi yaptığı ölçüde başarılı sayılır (Öztürk, vd. 2007: 51). Buradan da Konya Halk müziğinin dolayısıyla

Konya oturak müziğinin, dergâh müziğinde olduğu gibi tek solist ve çok enstrümanla icrasının bir gelenek şeklinde devam ettirildiği düşünülebilir.

Konya türkülerinin eşlik çalgıları bağlama ailesi ve kaşıktır. Bağlama ailesi; cura, bağlama ve divan sazından meydana gelir. Cura, tiz sesiyle insan sesinin söylediği nameyi çalarken, divan sazı Konya tezenesi denilen özel bir mızrap vurma tekniği ile curanın çaldığı esas nameye eşlik eder (Demirci, 2008: 53-54). Konya divan sazının tezene vuruşu, Anadolu’ da ki diğer yörelerin tezene vuruşundan farklılık gösterir. Konya tezenesi atmak veya Konya tezenesi sallamak şeklinde ifade edilen bu özel tezene vuruşunu uygulamak için sazda belli bir aşmaya gelmiş olmak gerekir (Sakman, 2001: 45).

Konya Tezenesi vuruş şekli şöyledir:

Tablo- 4: Konya Tezenesi

Yukarıdaki şekilde gösterildiği gibi Konya tezenesinde birinci vuruşta beş hareket vardır. Birinci hareket yukarıdan aşağıyadır ve tellerin tümünün tınlaması

sonucunda “la-re-sol” sesleri birlikte duyulur. Çiftleme de denilen ikinci ve üçüncü hareket alt tel üzerinde yapılır ve tınlama sonucu ‘la’ sesi duyulur. Dördüncü hareket alttan yukarıya doğrudur ve alt tel ile orta telin tınlaması sonucu ‘la-re’ sesleri birlikte duyulur. Son hareket olan beşinci harekette tezene en üst tele takılır ve ‘sol’ sesi duyulur. Bağlamada akort düzeni kara düzendir (Demirci, 2008: 53-54).

1.8. KONYA OTURAĞI YEMEK KÜLTÜRÜ

Uzun bir gece süreceğ eğlencede misafirlere müzik ve raks ziyafeti yanında damak zevkine uygun yiyecekler ikram edilmektedir. ... Konya mutfağı Anadolu mutfağının özelliğini taşır. Sofrada önce çetnevir sunulur. Sırasıyla tas yoğurtları, saç böreği, dürüm, salata ikram edilir. Et olarak kızartma şekline dönüşmemiş buharlı et parçaları ve ciğer kavurması yenir. Yemeğin ortalarında tahanın (tahin) içine bol limon sıkılarak yapılan paşa mezesi sunulur. Bu içkinin verdiği mahmurluğu gidermek içindir. Oturağın bağlantı türküsü okunduktan sonra da yine bol ekşili çorba içilir ((Halıcı, 1985: s.y.).

Oturak düzenlenecek eve davetliler geldikten ve kahve, sigara ikramından sonra hafif bir peşrev yemeği yenir. Bu yemek içki içmek için mideleri hazırlar. Saatler 23.00’e yaklaşırken sazlar akorda başlar (Tan, 1987: 85).

Mahmut Sural’a göre mezeler ekseriya şunlardır: Kavrulmuş kıyma, cacık, yoğurt, sucuk, pastırma, salata, kavun. Leblebi hariç diğer fındık, fıstık, badem gibi çerezlere değer verilmez, bunlar (P... oğlan) yiyeceği sayılır, bunları yemek pisboğazlık telakki olunurdu. Oturağın dağılma vakti geldiğinde şarkılar, nüktelem içinde pişirilmiş çebiç yenilirdi (Sural. 1963: 3204).

Selçuk Es de şöyle yazmaktadır: “Saat gecenin yirmi dördünü göstermektedir. Çalgılar bir kenara konur, masanın üzerindeki mezeler kalkar, sini boşalır. Sofra altı dürülüp kaldırılır. Yerine yeni sofraya altı serilir. Büyük bir meydan tepsisi konur, siniye turşu tabakları gelir. Az sonra da üç saat evvel tandıra sarkıtılmış kızarmış, ilik gibi pişmiş bulgur pilavı üstüne oturtulmuş kuzu sinisi ortaya konur, misafirler buyur

edilir. Sazendelerin de iştirakiyle sini etrafına çevrilerek el ile yemeğe girilir, arada bir tahta kaşıkla pilava kaşık atılır. Kuzu yenir, arkasından hevenk denilen kısmen burulmuş taze üzüm getirilir. Bazı davetlerde kuzudan evvel toyga çorbası yenilir ki buna yoğurtlu yayla çorbası da denilir. Kuzu sonu zeytinyağlı bir yemek yenir sonra taze üzüm gelir. Tıka basa kuzu yenmesinden sonra herkes geri çekilir. Sofra kaldırılır, bu sırada oyuncu kadın kahveleri getirir dağıtır (Aktaran: Sakman, 2001: 98–99).

Oturağın baş içeceği rakıdır. Evlerde yapılan rakılar gündüzden testilere konularak soğutulur. Oturaklarda rakı dışında içki ikram edildiği görülmemiştir (Tan, 1987: 92).

1.9. OTURAKLARIN YAPISININ BOZULMASI

Bilindiği gibi yaşamın her alanında değişim ve gelişmeler yaşanmaktadır. İnsanların görüşleri, fikirleri, ekonomik ve sosyal yaşantıları nasıl değişiyorsa, bir takım geleneklerin de değişime uğramış olabileceği göz ardı edilmemelidir. Bu değişim kimi zaman menfi yönde de kendini gösterebilmektedir.

Âşıkların etkisinin ve etkinliğinin Konya oturağında azalmasıyla bu gelenekte de olumsuz etkiler baş göstermiş, hovardalar, efeler ortaya çıkmış, türkü arka planda kalmış, oyuncu kadınların cinsellik içeren bir yöne doğru kaymaya başlamıştır.

...“1900’ lü yıllarda Konya oturakları artık Oturak alemi olarak anılmaya başlanmış ve kötü şöhrete adım atmıştır. Bu âlemlerde artık kadın vitrinindedir. Soyunması doğaldır. Raksı o büyülü koreografileri gitmiş, yerine cinsel bir gösteri gelmiştir” (Sakman, 2001: 88).

” Efenin kendi yakın çevresiyle düzenlediği oturaklarda dozun artırılması normaldir. Dağa kadın kaldıran eşkıyanın eğlence tarzı da oturak âleminin benzeridir. Zorla düzenlenen oturak âlemlerinde çoğu fahişe olan kadınlara daha çok

işler düşmekte, eğlence nezaketini kaybetmektedir” (Tan, 1987: 82; Sakman, 2001: 90).

Konya Oturakları ile ilgili birkaç rivayet bilinmektedir. Bu rivayetlere göre; “Manastır usulü” oturak âleminde oyuncu kadın oyun esnasında çırılçıplak soyunmakta ve tepsi üzerinde dans etmektedir. Aralarda oyuncu kadın içkisi bitenlere içki dağıtmakta ve meze sunmaktadır. Meze olarak dudaklarında öpmekte veya göğüslerini öptürmektedir (Halıcı, 1985: s.y.).

Yönetmenliğini Yusuf KURÇENLİ’nin yaptığı 1987 yılında çekilen, başrollerini Türkan ŞORAY ve Hakan BALAMİR’in paylaştığı, Emin AND, Güzin ÖZİPEK, Menderes SAMANCILAR ve Ferda FERDAĞ’ın rollerini paylaştığı Sabahattin Ali’nin aynı isimli hikâyesinden esinlenen “GRAMAFON AVRAT” filminin bir sahnesinde de konuklardan birinin içki sunan oyuncu kadına “Manastır usulü isterim” dediği, oyuncu kadının “Biz öyle şey bilmeyiz diyerek odadan kaçarak ayrıldığı bilinmektedir.

“Oyunun, müziğin, içkinin verdiği sermesti içindeyken birden bir gürültü koşturdu. Kapının önünde birkaç el silah sesi duyuldu. Sazlar sustu, kadın neye uğradığını şaşırmış ve çok korkmuştu. Beni almaya geldiler, diye ağlıyordu. Ele avuca sığmaz bu kadının peşinde olan birkaç kişi toplanmış ve almaya gelmişlerdi. İki el silahta bizim oradakiler sıktı. Gürültülerin ve silah seslerinin durduğu bir sırada birer birer gözükmeden evin yolunu tuttuk. Karanlıkta kör bir kurşunla ölmek işten bile değildi” (Nedim, 1959:).

Konya oturaklarının zaman içinde olumsuz yönde değiştiğini, ailelerin çocuklarının bu toplantılara katılmalarına izin verdiği, gençlerinin eğitim yeri olan bu toplantıların, kıskançlık hesaplaşma gibi nedenlerle silahlı olayların olduğu bir ortam haline gelerek insanların can güvenliğini tehdit eder hale geldiği görülmektedir.

Efelerin arasında gerek rekabet ve gerekse oturak kadınlarının paylaşılabilmesi gibi nedenlerden çıkan olayların artması ve Konya oturaklarının özünü kaybetmesi, nezih müzik ortamının ortadan kalkması, buna karşın kolluk

kuvvetlerinin de yeterince müdahale etmeyerek olayların asayiş bozucu bir şekle bürünmesi sonucu oturak âlemleri Ferit Paşa zamanında (1315-1316) yasaklanmıştır (Gazimihâl, 1947: 66).

Cumhuriyet'in ilk dönemlerinde Konya'nın eğlence yerlerinden biri de kızılı kahvelerdi. Gizli yapılan oturak âlemlerinde kadın kaçırma, silâhlı çatışma gibi istenmeyen birçok olay yaşandığı için, Cumhuriyet'ten sonra bu eğlence biçimi denetim altına alınmak istendi. Güvenlik güçlerinin denetimi altında benzer bir eğlencenin devam etmesine göz yumuldu ve Konya'nın değişik semtlerinde kızılı kahveler açıldı. Konya'nın ünlü müzisyenlerinin çalıp söylediği kahvelerde, İstanbul'dan getirilen kızlar garson ve şarkıcı olarak çalıştırılmaktaydı (Odabaşı, 1998: 176).

Mahmut Sural Konya oturak âlemleri hakkında çok yazı yazıldığını çoğunun bu âlemlerle en küçük bir ilgisinin olmadığını hatta bunların eşsiz birer hayal ürünü olduğunu söylemiştir (Sural, 1963: 3203).

Nail Tan ise bu rivayetlerin gerçek oturak âlemleri ile hiçbir ilgisi olmadığını, oturak âleminin müziğin, mutfağın, nefse hâkimiyetin birleştiği nezih eğlenceler olarak tanındığını belirtmiştir (Tan, 1987: 81).

Şurası kesin olarak ayrılmalıdır ki, Konya şehir merkezindeki oturaklarla, köylerde yapılan oturaklar arasında büyük farklılıklar görülmektedir. Şehir merkezinden uzaklaştıkça farklılıklar gözlenmiştir. Bunda en büyük etken şehir ve köy arasındaki kültürel farklılıklardır. Şehir merkezindeki oturakların daha nezih olmasının bir diğer nedeni de oturağa katılan insanların çevrelerince sevilip sayılan, yaşça büyük ve mevkii sahibi lök gibi (1. Ağırılığından dolayı yere bırakıldığı zaman oturup kalması nedeniyle Konya'da bu benzetme yapılmaktadır. 2. Develer için özel olarak yapılan bir çeşit yem.) insanların oturaklarda düzeni ve intizamı sağlamaları olmalıdır. Şehir merkezi dışındaki oturakların ise müzik ve görsel ziyafetten öte yoğun bir cinsellik içerdiği bilinmektedir (Sakman, 2001: 11).

“Ancak bazı insanların yaptığı yoğun cinsellik içeren toplantıların oturak zannedilmesi, bu nezih saz ve söz meclislerinin zarar görmesine neden olmuştur. Zihinlerde yanlış bir biçimde oluşan kötü imaj nedeniyle Konya’da oturak kelimesi adeta zihinlerden silinmek istenmiştir, sanki bu şehirde böyle bir olgu yokmuş gibi davranılmaya kalkılmıştır. Konya oturakları üzerindeki bu olumsuz imajı silmek için gerçeği anlatmak yerine unutmaya, unutturmaya çalışmak, kafalardaki soru işaretlerini çoğaltmış ve adeta bu önemli folklorik yapılanma Konya’dan dışlanmışır” (Sakman, 2001: 9).

Folklorik olayların şehir merkezlerinde, ilçelerde ve köylerde değişkenlik göstermesi mümkün olabilmektedir. Eğitim düzeyi, ekonomik durum ve sosyal hayatın birbirinden farklı olduğu bu yerlerde münferit uygulamalarla rivayetlerde sözü geçen oturak âlemleri düzenlenmiş olabilir.

Seyit Küçükbezirci’ ye göre mektupta, Konya oturak âlemleri’ni ilk romanlaştıran kişinin İlhan Fahri Demir adında bir kişi olduğu, asıl adının Orhan Kemal olduğu belirtilmektedir. İlhan Fahri Demir’in (Orhan Kemal) roman için gerekli bilgiler konusunda kendisine gerekli bilgileri temin etmek için yardım talebi üzerine İhsan Hınçer konu ile ilgili bilgileri Konyalıların aile yapısına ve din mukaddesatlarının istismar edilmeyeceği sözünü alarak kendisi ile paylaştığını belirtmiş ancak, roman yayımlanınca beğenmediğini mektupta ifade etmiştir (Küçükbezirci, 2011:).

“... Bu romanda gerçekler kadar abartma sahnelere de yer verilmiştir. Sözelimi; oturak âlemini efenin karısı ve kızları da kafes arkasından seyretmekte, bir yandan da mezeleri hazırlamaktadırlar. ... Oturak kadını striptiz yapar gibi yavaş yavaş soyunmakta, üzerinde sadece kilotu ve sutyeni kalmaktadır. Romanda anlatılan oturak âlemine uygun olarak kitabın kapağına ve içine temsili bir resim konmuştur. Abartmaların ve bunlara uygun resimlerin ticari amaçla yapıldığını sanmaktayız” (Tan, 1987: 82).

İKİNCİ BÖLÜM

2. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde araştırmanın alt problemlerine ilişkin verilerin çözümlenmesi ile elde edilen bulgular ve bulgulara ilişkin yorumlar yer almaktadır. Araştırmanın bulgularının verilişi görüşme sorularının sırasına göre yapılmıştır. Her görüşme sorusuna verilen cevaplar bir başlık altında toplanmıştır. Daha sonra bulguların sözel açıklamaları yapılmış, daha sonra da yorumlara yer verilmiştir.

2.1. Birinci Soruya Ait Bulgular ve Yorumlar

(Soru 1. Konya Oturağını nasıl tarif edersiniz?)

Kaynak kişilerin tamamının birinci soruya yaklaşık aynı cevabı verdikleri görülmüştür. Buna göre; Konya oturağında insanların beraber olma ihtiyacı ve hoşça zaman geçirmek maksadıyla toplandıklarını, büyüklere saygının ön planda tutulduğunu, aynı zamanda müzik icra edilerek eğlenildiğini belirtmişlerdir. Bunun dışında “C” ve “E” şahısları bu toplantıların düğenlerde, zamah ve çetnevir programlarında da icra edildiğini bildirmiştir.

Bulgularda da görüldüğü gibi Konya oturağı; İnsanların eğlenmek için bir araya geldiği, sohbet ve müzikle vakit geçirilen bir toplantı olduğu, müziğin düğenlerde de kullanıldığı görülmektedir.

2.2. İkinci Soruya Ait Bulgular ve Yorumlar

(Soru 2. Konya Oturağına ait folklorik ve müzikal öğeler nelerdir?)

Konya oturağında icra edilen türkülerin makamsal özellik gösterdiği kaynak kişilerce belirtilmiştir. Görüşmeye katılan altı kişinin dördü Konya türkülerinde aksak usulde bestelenen türküler olduğundan icrada ve söylemede zorluklar olabileceği belirtilmiştir. Yaklaşık % 85 katılımcının müzik icrasında usta-çırak ilişkisi ile Konya türkülerinin günümüze taşındığını ve oturakların genç

müzisyenlerin eğitim yeri olduğunu belirtmişlerdir. Altı katılımcının dördü müziğe Çuhacıoğlu peşrevi ile başladığını, bunların haricinde “B” şahsı Konya Türklerinin kıvrak olduğunu, ayrıca Manukyan adında bir bayanın Kayıklı kahvede ‘kanto’ türünde şarkılar söylediğini, daha sonra İstanbul’dan plak şirketlerinin gelerek kendisine plak teklif ettiklerini ve bunun diğer bayanlara da örnek olduğunu, “D” şahsının Konya oturaklarında kadının yeri olmadığını ancak eğlence maksadıyla oturaklara iştirak ettiğini ve oturaklarda alkollü içkinin kullanıldığını, “E ve Ç” şahısları yemek olarak kuzu veya keçinin tandıra asıldığını, pişince tepsiye alınarak hep beraber yenildiğini, “A, B, Ç ve E” şahısları oturağın tüm masrafların davet eden kişi tarafından ödendiğini, kendilerinin toplanması durumunda ise ortaklaşa masrafların paylaşıldığını bildirmektedir. “B, Ç ve E” şahısları sofranın ortamda bulunan gençler tarafından kurulup kaldırıldığını belirtmişlerdir. “B” şahsı oturaklarda bozlak türünde eserlerin de yer aldığını belirtmiştir. Yine “B, Ç ve D” şahısları Konya oturaklarında oyuncu kadınların kullanıldığını, alkollü içki olduğunu, bu toplantıların alkolsüz de olabileceğini belirtmişlerdir. “Ç ve E” şahısları o dönemlerdeki erkeklerin kıyafetlerinde şalvar, gömlek, kuşak (avcı kuşağı), yelek ya da ceket giydiklerini söylemişlerdir.

Konya türkülerinde aksak usullerin kullanıldığı, bu türkülerin yaşatılması için usta- çırak yönteminin önemli olduğu ve türkülerin aranağmeli ve makamsal yapıda bestelendikleri görülmektedir. Müziğe çuhacıoğlu peşrevi ile başlamak bir gelenek halini aldığı ve Oturaklarda oyuncu kadınların oynadığı ve içki içildiği, içkinin ve kadının olmadığı oturaklarında olduğunu, yemek olarak meze türlerinin dışında özel yemek olarak kuzu veya keçinin (çebiç) tandıra asılarak ikram edildiği ve masrafların davet edene ait olduğu veya şahısların ortak olarak masrafları paylaştıkları, kıyafetlerde o dönemin kıyafetleri olan giysilerin giyildiği görülmektedir.

2.3. Üçüncü Soruya Ait Bulgular ve Yorumlar

(Soru 3. Konya Oturağına özgü müzikal teknikler nelerdir?)

Kaynak kişilerin ortak görüşü; Konya türkülerinin solo olarak söylendiği ve toplu olarak söyleme geleneğine rastlanmadığı yönündedir. Aynı şekilde solistin de bayan olmadığı, erkek solist veya icracılardan biri tarafından söylendiğini belirtmişlerdir. Divan sazında Konya mızrabının kullanıldığı, icra edilen müziğin usulünü Konya mızrabının belirlediği ifade edilmiştir. Müzik icrasında ağırdan hızlıya çalış sırasının takip edildiği belirtilmiştir. Ayrıca, “C” şahsı bayan okuyucu örneğine mevlitlerde rastlandığını, bayan bestekâr ve güfte yazarlarının bulunduğunu belirtmiştir. “E ve Ç” şahısları solistin gırtlak nağmelerini kullanarak türkülerini söylediğini belirtmişlerdir. “Ç” şahsı türkülerin ağıt yakar gibi söylendiğini, türküler arasında aranağmeler haricinde gezintiler yapıldığını, bu gezintiyi birkaç enstrümanın sırayla yapabileceğini belirtmiştir.

Konya oturağına has Konya mızrabı Konya türkülerinin vazgeçilmez unsuru olarak göze çarpmaktadır. Konya oturaklarında solist olarak bayanın kullanılmadığı, erkeklerden olduğu ve türkülerin koro şeklinde toplu olarak söylenmediği görülmektedir. Çalışta ağırdan hızlıya doğru gidiş uygulanmaktadır. Konya türkülerinin kendine has söyleyiş biçimi olduğu görülmektedir. Ayrıca türküler arasında aranağmeler haricinde gezintiler yapıldığını bildirmiştir.

2.4. Dördüncü Soruya Ait Bulgular ve Yorumlar

(Soru 4. Konya Oturağında tercih edilen makamlar hangileridir?)

Kaynak kişilere göre Konya türkülerinde en çok tercih edilen; karcıgar, hicaz, uşşak, rast, neva hicaz, hüseyini, muhayyer, mahur makamlarıdır. “C” şahsı bunların dışında Nişaburek ve Şedaraban makamlarında da eserler olduğunu belirtmiştir. “B ve Ç” şahısları oturaklarda her saatin bir makamı olduğunu, girişte farklı, çay-kahve saatinde farklı, içki saatinde farklı makamların tercih edildiğini, Hicazkâr, eviç, ferahnaz, gibi makamların hüzünlü havalara uygun olduğu için gece yarısından sonra söylendiğini bildirmiştir.

Her makamda türkü icra edildiği, nadiren nişaburek ve Şedaraban gibi makamların da Konya türkülerinde kullanıldığı görülmektedir. Eğlencenin belli saatlerinde ortamın durumuna göre hüznü, eğlenceli makamların kullanıldığına rastlanmıştır.

2.5. Beşinci Soruya Ait Bulgular ve Yorumlar

(Soru 5. Konya Oturağının devamı için nasıl tedbirlerin alınması gerektiğini düşünüyorsunuz?)

- a. Müzisyen temini*
- b. Genel özellikler*

Konya oturaklarının devamı ile ilgili olarak altı kişinin ikisi türkülerin notaya alınması gerektiğini belirtmişlerdir. Yine altı kişinin üçü Devlet kurum ve kuruluşlarının (Konservatuvar, Selçuk Üniversitesi Müzik Eğitim Bölümü, Konya Belediye ve Valiliği) konu üzerinde çalışma yapması gerektiğine değinmişlerdir. “A ve E” şahısları bu işe gönüllü gençlere önce enstrüman öğretilmesini, sonra iyi bir ustanın yanında pişmesi gerektiğini belirtmişlerdir. “B ve D” şahısları Konya müzik kültürünün öğretilmesi dernek ve kursların olması gerektiğini ve her yıl belli zamanlarda konser etkinlikleri düzenlenmesi gerektiğini söylemişlerdir. “Ç” şahsı televizyon programlarının yapılmasının uygun olacağını, eskiden Halkevlerinde eski ustaların yaptığı gibi canlı yayın programlarının yapılması gerektiğini belirtmiştir.

Eski Konya müziğini icra eden kişiler ve kaynak kişilerin azaldığı düşünüldüğünde Konya türkülerinin notaya aktarılmasının çok önemli olduğu, Konya türkülerini icra etmeye hevesli gençlere aslına uygun çalma şeklinin tecrübeli ustalardan öğretilmesinin uygun olacağı, Konservatuvar ve Selçuk Üniversitesi Müzik Eğitim Bölümünün müzik boyutunda, Konya Valiliği ve Büyükşehir Belediyesinin kurslar, konserler, televizyon programları gibi etkinliklere desteği anlamında katkı sağlamanın gerektiği görülmektedir.

2.6. Altıncı Soruya Ait Bulgular ve Yorumlar

(Soru 6. Konya oturağı geçmişten bu güne nasıl düzenlenmektedir?)

Kaynak kişilerin tamamı oturağın bitiminde bir sonraki oturağın nerede olacağına karar verilerek dağıldığını söylemişlerdir. Altı kaynak kişini dördü bu toplantıların hafta sonu düzenlendiğini, “B, Ç ve E” şahısları özellikle kış aylarında oturak düzenlendiğini yazın ise düğünlerde toplanıldığını belirtmiştir. “D ve E” şahısları oturakların hava karardıktan sonra toplanıldığını, yatsı namazından sonra eğlencenin başladığını belirtmişlerdir. “B, Ç, D ve E” şahısları oturakların sabaha kadar sürdüğünü, nadiren birkaç gün devam ettiğini bildirişlerdir. Ayrıca “Ç ve E” şahsı bu toplantıların gizlilik içinde planlandığını belirtmiştir. “A, B, Ç, E” şahısları toplanılan mekânların gözden uzak olan bağ evlerinde ya da ahır sekilerinde olduğunu belirtmişlerdir.

Konya oturağı bulgulardan da anlaşılabilceği gibi, genellikle gecelerin uzun olduğu kış aylarında, hasatın kaldırıldığı ve insanların maddi güce ulaştığı, zamanının bol olduğu zamanlarda gerçekleştirildiği görülmektedir. Mekan olarak bağ evlerinin oturak için müsait olduğu görülmektedir. Yaz aylarında da düğünlerde toplanılmıştır. Oturak yapıldıktan sonra bir sonraki toplantının yeri kararlaştırılmıştır. Bunun nedeni haberleşmenin güç olduğu dönemlerde alınan tedbir olarak değerlendirilmektedir. Oturakların sabaha kadar sürmesi, nadiren de olsa günlerce oturulması, oturakların o dönemlerde insanların tek eğlencesi olduğunu göstermesi açısından önemli olarak değerlendirilmektedir. Oturakların hava karardıktan sonra olmasının nedeni ise çevrenin bu olaya sıcak bakmadığı, bu ortamda olanların açığa çıkmaması için olduğu değerlendirilmektedir.

2.7. Yedinci Soruya Ait Bulgular ve Yorumlar

(Soru 7. Konya Oturağında oynanan oyunlar nelerdir?)

Altı kaynak kişinin ikisi “A-Ç” Konya oturağında oyun olmadığını, dördünün “A,B, Ç, D” erkeğin oynamasının hoş karşılanmadığını bildirmişlerdir. “B” şahsı nadiren hünerli erkeklerin (Köçek) oynadığını bildirmiştir. Ayrıca, “A, B, C ve E”

şahısları oturakta bayanların parmaklarına zil takarak veya kaşık ile müzik eşliğinde oynadığını belirtmişlerdir. “A –C” Konya Oturağında oyun olarak sayılmamakla birlikte Bozkır Ekibinin olduğundan bahsetmektedirler.

Kaynak kişilerin bahsetmediği ancak araştırmada tespit edilen bir husus da şudur; Oturaklarda oyuncu kadınların izleyenlerle iletişim içinde olduğu, dansının izlenmesi için çeşitli uygulamalarla dikkatleri üzerinde toplamaya çalıştığı görülür. (Bkz. Bölüm 1.6.4)

Bulgulara göre, Konya oturağında oyuncu bayanların kullanıldığı, bununla beraber erkeklerin oturakta oynamasının hoş karşılanmadığı görülmektedir. Nadiren erkeklerin oynadığı ve Bozkır Ekibinin oturak geleneği ile ilgisi olmadığı, nadiren hünerli erkeklerin de (köçeklerin) oynadığı görülmüştür.

2.8. Sekizinci Soruya Ait Bulgular ve Yorumlar

(Soru 8. Konya Oturağında hangi çalgılar kullanılmaktadır. Bu çalgılardan Klasik Türk Müziği çalgısı olan ud ve kanunun geleneğe hangi tarihte katıldığı hakkında bilginiz var mıdır?)

Kaynak kişilerin tamamı Konya oturağında Divan sazı, cura, ud ve kanun kullanıldığını, ritm olarak kaşık kullanıldığını belirtmişlerdir. “Ç” şahsı kaşık yanında zilli maşanın da kullanıldığını, “D” şahsı ise kaşık yanında def kullanıldığını belirtmiştir. Altı kişiden dördü gelenekte nefesli enstrüman olmadığını, “A ve D” şahsı yakın zamanda klarnetin kullanıldığını, “B ve Ç” şahısları ise nadiren keman kullanıldığını belirtmişlerdir. “A” şahsı ud ve kanunun 1950 yılından sora kullanıldığını, “B, C ve E” şahısları ise mevlanadan sonra ud ve kanunun kullanılmaya başladığını bildirmişlerdir.”Ç” şahsı ise ud ve kanunun 1900’lü yılların başında oturaklarda yer aldığını belirtmiştir. “C” şahsı divan sazının yanında zaman içinde bağlamanın da yer aldığını bildirmiştir.

Kesin olarak söyleyebiliriz ki Konya oturağında divan saz, cura, ritm olarak da kaşık kullanılmıştır. Daha sonraları bu enstrümanların yanına Mevlâna zamanında da

kullanılan ud ve daha sonra kanun kullanılmaya başlanmıştır. Yakın zamanda klarnet, keman gibi enstrümanlar kullanılmışsa da benimsenmediği görülmüştür. Kaşık yanında ya da yerine nadiren zilli maşa ve def kullanılmıştır. Divan sazı yanında bağlama da kullanılmaktadır.

2.9. Dokuzuncu Soruya Ait Bulgular ve Yorumlar

(Soru 9. Sizce eski ve yeni Konya oturakları arasında ne gibi farklılıklar vardır?)

Kaynak kişilerin tamamı önceleri bir sonraki oturağın nerede olacağı belirlenerek oturak dağılırken şimdi teknolojik haberleşme sayesinde her an iletişim kurulmak suretiyle haberleşme olanağı olduğunu, şehir merkezlerinde Konya oturaklarının yemekli ikram düzeni hayat şartlarının ve sosyal hayatın zorlukları nedeniyle hafiflemiş, yerini daha çok yemeksiz çaylı, pastalı, meyve sulu ikramlara döndüğü görüşünde birleşmişlerdir. “Ç, D ve E” şahısları ilçe ve köylerde halen eski yapının devam ettirildiğini belirtmişlerdir. “C, Ç, D ve E” şahısları baranaların eskisi gibi sabahlara kadar veya günlerce sürmediğini belirtmişlerdir. Ayrıca “E” şahsı keyfi toplanmalarda müzisyenin ücret talep ettiğini belirtmiştir. “Ç, D ve E” şahısları eski mekânların değiştiğini apartman dairelerinde toplanıldığını belirtmişlerdir.

Görüldüğü gibi şehir merkezinde artık barana adı verilen müzik grupları ile Konya oturağının devam ettirilmeye çalışıldığı, sosyal hayatın zorlukları nedeniyle ev sahibine ağır maddi yük oluşturacak yemekli oturmaların olmadığı görülmektedir. Ancak düğünler ve köylerde eskiden olduğu gibi içkili, oyuncu kadınların katılımı ile eğlencelere devam edildiği anlaşılmaktadır. İletişim vasıtalarının artışı dolaylı olarak tertip etmek daha kolaylaşmıştır. Oturak tertip edilecek mekânlar şehirlerde apartman dairelerinde ve eğlence belli saatler içinde sınırlı olmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma bulgularına ve yorumlarına dayalı olarak varılan sonuçlar ayrıntılı olarak ele alınacaktır. Geçmiş dönemlere ait Konya Oturağı ile ilgili sonuçlar ile günümüzdeki uygulama arasındaki farklar ortaya konularak konuya derinlik kazandırılacaktır.

Eski Dönem Konya Oturağı Musiki Ortamı; Konya Oturak geleneğini esas alan ruh, raks, müzik ve arkadaşlık esaslarına dayanır. Konya oturaklarında insanları bir araya getiren önemli bir toplantı ve eğlence olduğu, Konya oturağı, arkadaş ve dostların bir araya gelerek hoşça zaman geçirdikleri, sohbet edip dertleştikleri aynı zamanda müzik eşliğinde eğlendikleri ortamlar olduğu görülmektedir. Oturaklara katılmak için saygı ve terbiye içerisinde hareket etmek gerektiği, eğlenmesini ve içmesini bilmesi gerektiği, aksi tavır sergileyenlerin toplumdan dışlandığı ve bir daha bu ortama alınmadığı, oturaklara kabul edilen gençlerin buralarda büyüklerinden aldıkları eğitimle yoğruldukları yerler olduğu, oturağın icrasında mekân seçimi genellikle bağ evlerinde ahır sekisi olarak tanımlanan yerler olduğu, buraların gözden uzakta olmasından dolayı tercih edildiği, oturaklarda gizliliğin önemli olduğu, bir sonraki toplantının yerinin önceden kararlaştırıldığı, genellikle uzun kış aylarında vaktin ve maddi gücün bollaştığı zamanlarda toplandığı, nadiren de olsa günlerce oturulduğu ve bu oturakların insanların tek eğlencesi olduğu sonucuna varılmıştır.

Müziyenler; Kopuz çalan ozanlar tarafından Konya Oturağının temellerinin atıldığı bilinmektedir. Konya'da her dönemde mevcut olan âşıkların Konya Oturağının müziyenlerini yetiştirmiş olacağı muhtemeldir. Konya Oturağına müziyen temini tamamen usta çırak ilişkisi içerisinde sağlandığı, yaşça veya icrada usta olana hürmette kusur edilmediği, müzik ircasında ustayı diğer sazların takip ettiği, icrada tavır dışına çıkıldığında ustanın derhal müdahale ettiği, gençlerin müsaade edildiği zaman çalgısını çalabildiği disiplin içinde idare edilen bir müzik ortamı olduğu, Konya Oturağında divan saz, cura ritim olarak kaşığın kullanıldığı, ud ve kanunun daha sonra dahil olduğu, bağlamaya sıcak bakılmadığı, Konya Türkülerinin makamsal ve aranağmeli olduğu, türkülerde aksak usullerin

kullanıldığı, Konya türkülerinin icrasında Konya mızrabının kullanıldığı, bu mızrabın ustalık gerektiği ve müziğe yön veren divan sazı tarafından kullanıldığı, türkülerin icrasının ağırdan hızlıya doğru sıralandığı ve ortama göre hüzünlü yada eğlenceli makamların kullanıldığı, karcığar, hicaz, uşşak, eviç, rast, neva hicaz, hüseyini, muhayyer, mahur gibi makamların daha çok tercih edildiği, nadiren nişaburek ve şedaraban gibi makamlarında kullanıldığı, türküler arasında aranağmeler yanında gezintilerin de yapıldığı, solist olarak bayanın kullanılmadığı erkek solist olduğu nadiren de olsa sesi güzel olan bayanların bildiği türkülerini söylediği, koronun yer almadığı, oyuncu bayanların kullanıldığı bunun yanında erkeğin oynamasının hoş karşılanmadığı, Konya Türkülerinin gırtlak nağmeleriyle kendine has söyleyiş biçimi olduğu sonucuna varılmıştır.

İkram; Uzun bir gece sürecektir eğlencede misafirlere müzik ve raks ziyafeti yanında damak zevkine uygun yiyecekler ikram edilmektedir. Meze olarak cacık, yoğurt, sucuk, pastırma, salata, kavun yaprak sarma, turşu, özel yemek olarak kuzu veya keçinin tandıra asılarak ikram edildiği, çay kahve sigara, kuru yemiş olarak leblebi ikram edildiği, içecek olarak rakı ikram edildiği görülmüştür.

Kıyafet; Eski dönemlere ait olan şalvar, gömlek, avcı yeleği, ceket giyildiği, bele kuşak sarıldığı görülmektedir.

Repertuar; Konya Oturaklarında müziğe Çuhacıoğlu peşrevi ile başlamanın gelenek olduğu, bir makamdan başlayıp türkülerin ağırdan hızlıya doğru sıralandığı, Tablo-3 deki türkülerin çalınarak eğlencenin devam ettiği görülmektedir.

Günümüz Konya Oturağı Musiki Ortamı ve Gelenekteki Değişim; Kaynak kişilerden alınan bilgiler ışığında günümüz Konya Oturağı musiki ortamı ve gelenekteki değişimler ortaya konulacaktır.

Konya Oturak geleneğini esas alan ruh müzik ve arkadaşlık esasına dayanmaktadır. Günümüz Konya Oturaklarında raks kaldırılmıştır. Ayrıca Konya Oturağı tabirinin yerine müzik grubunu temsil eden “Barana” tabiri kullanılmaktadır.

Bunun Konya Oturaklarının kötü geçmişini silmek düşüncesi ile uygulandığı düşünülmektedir. Eski oturaklar ile günümüzdeki oturakları arasında farklar olduğu görülmektedir. Sosyal hayatın değişmesi, hayat şartlarının zorlaşması gibi nedenlerle artık oturaklar her hafta toplanamaz olmuştur. Şehirleşmenin de etkisiyle mekânlar apartman daireleri olmuş, eskinin uzun süreli eğlenceleri yerini kanunlar gereği olan sınırlı zaman dilimlerine bırakmıştır. Bu nedenlerle şehir merkezlerinde oyuncu kadın katılımı olmadığı, (gazino türü yerler konumuz dışındadır) içkinin yerini çaylı sohbetlerin aldığı, ev sahibine ağır maddi yük oluşturacak yemekli oturmaların olmadığı görülmektedir. Bunun yanında düğünler ve köylerde eskiden olduğu gibi içkili, oyuncu kadınların katılımı ile eğlencelere devam edildiği, iletişim araçlarının yaygınlaşması ile istenen zamanda toplantı yapılabileceği görülmektedir.

Müziyenler; Günümüz Konya Oturaklarında müziyenler eskiden olduğu gibi usta- çırak usulu ile yetişmektedir. Ancak Güzel Sanatlar Liseleri, Üniversitelerin Müzik Eğitim Bölümleri ve Konservatuvarlarda yetişen genç müziyenlerin sayısı artmaktadır. Bu yetenekli ve istekli müziyenler eski ustalarla beraber çalarak türkülerin en doğru çalış şeklini öğrenebilmektedirler. Artık akademik olarak icracı bulabilme şansı mevcuttur. Ustaya saygı geleneği hala devam ettirilmektedir. Kullanılan çalgılar divan sazı, cura, ud, kanun dur. Yakın zamanda keman ve sol klarnet kullanılmışsa da benimsenmediği, günümüzde bağlamanın da divan sazı yanında yer aldığı, kaşık yanında ya da yerine zilli maşa ve def kullanıldığı, Konya Mızrabının kullanıldığı, çalış tavır, makam yönünden eski geleneğe bağlı kalınmaya özen gösterildiği sonucuna varılmıştır.

İkram; Günümüz Konya Oturaklarında eskiden olduğu gibi ev sahibine ağır külfet getiren yeme faaliyeti olmadığı, içkini yerine çay, meşrubat gibi alkolsüz içeceklerin aldığı, misafirlere kuruyemiş, meyve ikramı yapıldığı, imkânlar dâhilinde yemek olarak Konya Fırın Kebabı ikram edildiği görülmektedir.

Kıyafet; Özel bir kıyafet yoktur. Herkes günlük kıyafeti ile oturağa katılabilir.

Repertuar; Repertuar olarak eski geleneğin devamı yaşatılmaya çalışıldığı, müziğe Çuhacıoğlu peşrevi ile başlandığı, Konya Türkülerinin yaşatılmaya çalışıldığı, oturakta sadece Konya Türküleri değil her yöreden türkülerin çalınarak eğlenceye devam edildiği görölmüştür.

Konya oturağının, gerek eskiden gerekse günümüzde arkadaş ve dostların bir araya gelerek hoşça zaman geçirdikleri, sohbet edip dertleştikleri aynı zamanda müzik eşliğinde eğlendikleri ortamlar olduğu, Konya Türkülerinin ve oturak geleneğinin devam ettirilmesinin yeni nesil gençlerin bu konuda özendirilmesinin ve unutulmaya yüz tutan türkülerin notaya alınarak geleceğe aktarılmasının, Konservatuvar ve Selçuk Üniversitesi Müzik Eğitim Bölümünün müzik boyutunda, Konya Valiliği ve Büyükşehir Belediyesinin kurslar, konserler, televizyon programları gibi etkinliklerle unutulmaya yüz tutan Konya Türkülerinin yaşatılmasının Konya Kültürüne katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

- Ak, Ahmet Şahin. (2009). *Türk Din Musikisi. (Cami ve Tekke Musikisi)* Ankara: Akçağ Yayınları. Birinci Baskı.
- Ataman, Sadi Yaver. YD:16798. *Konya'da Folklor Hareketleri İktibaslar*. Yeni Konya.
- Cenikoğlu, G.Tarıman. (1998). *Akşehir'de Sıra Yarenleri*. Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı. İstanbul: Özrenk Matbaası.
- Demirci, Uğur. (2008). *Konya Oturakları*. Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı yayınlanmamış lisans bitirme tezi.
- Erdem, Kerim Aydın. (1998) "Folklor ve Halk Edebiyatı Kongresi"(Âşıklık Geleneği) Kültür Müdürlüğü Yayınları. Merhaba Ofset. Konya.
- Ergun, Sadettin Nüzhet ve Uğur, Mehmet Ferit. (2002). *Konya Vilayeti Halkiyat Ve Harsiyatı*. 2. Baskı. Konya: Konya Valiliği İl Kültür Müdürlüğü Yayın Nu:28.
- Es, Selçuk. "Halk Musikisi Sanatçıları, Konyalı Saz Üstadı Çopur İsmail Ağa, Türk Folklor Araştırmaları, S.166. 5/1963, s.3063-3065)
- Es, Selçuk. (1979). *Konya Türküleri ve Oturak Âlemleri "*, Yeni Konya Gazetesi
- Folklor ve Halk Edebiyatı Kongresi. (23-23 Ekim 1998). Hazırlayan: Halıcı, Feyzi. Konya: Konya Büyükşehir Belediyesi Konya Kültür ve Turizm Vakfı-Konya Kültür ve Turizm Derneği. Nu: 37
- Folklor ve Halk Edebiyat kongresi, 26-27 Ekim 2001
- Gazimihal, Mahmut Ragıp (1947). *Konya'da Musiki*. Ankara: CHP. Halkevleri Yayınları Milli Kültür Araştırmaları II.
- Halıcı, Mehdi. *Konya Sazı ve Türküleri*. 1985. İstanbul. Özden Matbaacılık.
- Halıcı, Feyzi. (1998). "Folklor ve Halk Edebiyatı Kongresi"(Türkiye'de Âşıklar Bayramı)Kültür Müdürlüğü Yayınları. Merhaba Ofset. Konya.
- Halıcı, Feyzi. (2003). "Konya'da Düşünce ve Edebiyat"(Çağrı Dergisi)Merhaba Ofset. Konya.
- Kaltakçı, Yaşar. (2008). "Dünden Bugüne Musikimiz ve Konya" Konya. Yeni İpek Yolu Konya Ticaret Odası Dergisi, Konya Kitabı XI Özel Sayı

Karaman, Savaş. (2002). *Konya Oturak Sohbetleri ve Oturak Havalalarının Türk Halk Müziğindeki Yeri*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

Küçükbezirci, Seyit. (27 Haziran 2011). “*Konya basın tarihine ışık tutacak mektuplar*” Memleket Gazetesi, s. 4

Küçükbezirci, Seyit. (2006). “*Konya Halk Bilimi Folklor Güldestesi*.” T.C. Konya Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. Konya. Nu: 115

“*Milli Mücadeleden Günümüze Konya*” (1999). T.C. Konya Valiliği İl Kültür Müdürlüğü, Cilt-1, Arı Ofset Matbaa, Konya . s. 347-351.

Nedim, M. Fahri. (08 Ekim 1959). “*Otuz sene evvelki bir oturak*.” YD:16871.Hikayeler, Hatıralar. Yeni Konya.

Odabaşı, A.Sefa. (1999). “*Düünden Bugüne Konya Türküleri*. Konya: Konya Valiliği İl Kültür Müdürlüğü.

Odabaşı, A. Sefa. Geçmişten Günümüze Konya Kültürü. Konya Selçuklu Belediyesi Kültür Müdürlüğü Yayınları Nu:13

Odabaşı, A. Sefa. Konya Nostaljisinden esintiler, Yeni Gazete, 14-16 Şubat 2000

Önder, Mehmet.”*Konya Milli Giyimleri*.” Türk Folklor Araştırmaları, C.5,S.120,7/1959,s.1941-1943

Önder, Mehmet. (2003). ”Konya’da Düşünce ve Edebiyat”(Mevlevilik Kültürünün Sosyal Hayata Tesiri ve Günümüze Yansımaları)Merhaba Ofset. Konya.

Öztürk, Ali Osman, Tan, Nail, Turhan, Salih. (2007). *Konya Halk Müziği.(Yeşil Olur Şu Konya'nın Meram'ı)* Ötüken Yayınları. İstanbul, Özener Matbaası.

Sakaoğlu,Saim. (2003) ”Konya’da Düşünce ve Edebiyat”(Konya’da Âşık Edebiyatı) Merhaba Ofset. Konya.

Sakman, Mehmet Tahir. (1999). ”*Konyalı Mazhar Sakman’dan Türküler*.” T.C.Valiliği İl Kültür Müdürlüğü Yayınları. Konya.

Sakman, Mehnet Tahir. (2001). “*Düünden Bugüne Konya Oturakları*.” Milenyum Yayınları. Yayın Nu:11.Birinci Baskı.

Sural, Mahmut. (Ekim 1963). “*Konya’da Eski Oturak Alemleri*.”Türk Folklor Araştırmaları.8. Cilt.Sayı:171.3203-3206.

Şenel, Süleyman. (1994). “Trabzon Bölgesi Halk Musikisine Giriş.” Anadolu Sanat Yayınları. İstanbul.

Şenel, Süleyman. (2007). “Kastamonu’da Âşık Fasılları.” 1. Cilt, Kastamonu Valiliği İl Özel İdaresi Yayınları: 12. İstanbul.

Tan, Nail.(1987). “*Konya Oturak Âleminin Folklorik Ve Turistik Değerlendirilmesi.*” Türk Folklor Araştırmaları. Kültür ve Turizm Bakanlığı Milli Folklor Araştırma Dairesi Yayınları: 83. Ankara: Sevinç Matbaası.

Tanrıkorur, Cinuçen. (2003). “*Osmanlı Dönemi Türk Musikisi.*” İstanbul; Dergah Yayınları.

Taşlıova, Âşık Şeref. (2001)”3 ncü Folklor ve Halk Edebiyatı Kongresi”(Âşıklık Geleneğinde Kahramanlık Destanları) Kültür Müdürlüğü Yayınları. Merhaba Ofset. Konya.

“Türk Musikisinin Dünü Bugünü Yarımı.” (1986) Hazırlayan; Halıcı, Feyzi. Ankara; Sevinç Matbaası.

Uğur, Fethi. ”*Orta Anadolu’da Erkek Milli Kıyafetleri*”, Folklor Postası, s.1-5

Uslu, Recep. (2010). “*Selçuklu Topraklarında Müzik.*” Konya. T.C. Konya Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. Yayın Nu: 203.

Vahat, Oktay. (1984). “*Kör kızın Aynası*”, I. Kitap, Kardeşler Basım, İst., s. 96

İnternet Kaynakları;

[http:// birtürküsoyle.com/barana/](http://birtürküsoyle.com/barana/) Erişim Tarihi: 13.11.2011

[http:// Ekşi sözlük./barana/](http://Ekşi_sözlük./barana/) Erişim Tarihi: 13.11.2011

<http://www.mutriban.com/menlevi/tarihçe>.Erişim tarihi: 21.09.2011

[http://Temel Türkçe Sözlük./oturak/](http://Temel_Türkçe_Sözlük./oturak/)Erişim Tarihi: 13.11.2011

[http://Türk Dil Kurumu./sözlük./oturak/](http://Türk_Dil_Kurumu./sözlük./oturak/)Erişim Tarihi: 13.11.2011

[http:// Uludağ sözlük./barana/](http://Uludağ_sözlük./barana/)Erişim Tarihi: 13.11.2011

EKLER

Ek.1. GÖRÜŞME SORULARI

- A. Ali KORKAL
- B. Cenap KENDİ
- C. Ersin EKENTOK
- Ç. Kemal PEKÇAĞLAR
- D. M. Ali YAĞCI
- E. Nuri BÜYÜKBAHÇIVAN (CENNET)

1. Konya Oturağını nasıl tarif edersiniz?

(A) Herkesin büyük, küçük ayrımı yapmadan belli bir yerde toplandığı, hal hatır sorulduğu, büyüklere saygının üst seviyede olduğu, büyüğün söze başlamadan küçüğün saza, söze başlamadığı, muhabbet bitinceye kadar kimsenin orayı terk etmediği müzikli eğlencenin yapıp hoşça vakit geçirilen bir toplantı olduğunu söyleyebilirim.

(B) İnsanların sohbet, eğlence için bir araya geldiği hal hatır sorduğu aynı zamanda sosyal bir toplantıdır. Şehrin ileri gelenlerinin de katıldığı, yeme-içme eğlencenin bol olduğu hoşça vakit geçirilen ortamdır. Eğitim ve ahbaplık çok önemlidir. Yeni yetme gençlerin de katılmasına müsaade edilen ve burada saygı ve disiplini öğrenen gençler büyükleri ile beraber Anadolu'nun türküleri ile yoğrulurlar.

(C) Konya Oturağındaki oturak kelimesi oturmaktan türetilen, insanların birlikte oturmasından gelen bir terimdir. Konya oturağı o dönemler düşünüldüğünde sosyal hayatın sıkıntılarının konuşulduğu, dertlerin dinlendiği, bir nevi insanların rahatladığı türkülerle hoşça zaman geçirilen manevi olarak tatmin olunan bir toplantıdır. Konya Oturağı; sadece birlik ve beraberliği, arkadaşlıkları, dostlukları, musiki bilgilerini geliştiren bir dost toplantısıdır. Etkinliklerde kullanıldığı görülmemiştir. Ama düğenlerdeki zamah ve çetnevir programlarında icra yapılmıştır.

(C) İnsanlar arasındaki birlik ve beraberlikten kopmamak amaç olmalıdır. Günümüzde insan ilişkilerinin zayıfladığı düşünüldüğünde insanların birbirlerine yakınlaşmaları, ilişkilerinin kuvvetlenmesi amaçlanmalıdır. Bu geleneğin devamı ile eserlerin de gelecek nesillere taşınması sağlanacaktır. Barana adı verilen mahallelerde fikir ve düşünce uyumu ve musiki icra etmek maksadıyla bir araya geldikleri küçük müzik grupları ile müzik icrası sağlanır.

(D) Sohbet toplantılarında haftada bir evlerde bağ evlerinde ahır sekilerinde, barana şeklinde hatta yemekli olarak bir araya gelinmez. Burada her konuda sohbet edilip müzik icra edilir.

(E) Tarlasındaki hasatı kaldıran Konya insanının o dönemlerde tek eğlencesi Konya oturaklarıydı. Burada amaç, rahatlamak stres atmak müzik dinleyerek eğlenmektir. Gecelerin uzun olduğu kış aylarında her hafta toplanılır. Müzik aralarında sohbet edilir. Büyüklerin anıları dinlenir. Her konuda insanların sıkıntıları dinlenir, dertlerine derman olunabilir. Kendini bilen, oturmasını kalkmasını bilen, birbirleri ile anlaşılan insanların buluştuğu yerlerdir.

2. Konya Oturağına ait folklorik ve müzikal öğeler nelerdir?

(A) Konya oturağında icra edilen müzik eğitimi çıraklıkla başlar. Müzikte de edep, terbiye, büyüğe saygı ve büyüklerin direktifiyle hareket edilen ve gençler için mektep niteliği taşıyan bir ortamdır. Ustalar ve büyüklerin izni olmadan çıraklar enstrümanlarını ellerine almazlardı. Böylesine ustaya saygı gösterilirdi. Müzik başlamadan önce akortlar yapılır. Müzik peşrevle başlar, makamlara göre çalınıp söylenirdi. Çalınan müziklerde de kendi içinde disiplin vardır. Baş tutan otorite niteliğinde müziğe yön verir, çalanlar tarafından takip edilirdi. Ayrıca her ustanın çok güzel yorumladığı türküler istek üzerine icra ettirilebilirdi. Ayrıca, Çalınan türkülerde fazlasıyla aksak usulde ritm olduğundan türkülerin iyi bilinmesi ve devamlı bu toplantılara katılınması ile icra yaşanan zorluk ortadan kalkacaktır. Oturaklarda yeme-içme işleri ev sahibi tarafından karşılanırdı.

(B) Konya türküleri kıvrak havalardır. Ağır aksak türküler de vardır. Ancak çok geçerli değildir. Bozlak havaları da vardır. İçkisiz toplantılarda da çalınır. Düğünlerde sıkça eğlence müziği olarak icra edilir. Nadiren bayanın da söylediği (bildiği takdirde) görülmüştür. Bir dönem Manukyan adında bayanın Kayıklı Kahve’de her türlü şarkıyı söylediği hatta kanto türünde şarkılar söylediği, bu durumun duyulması üzerine İstanbul’dan plak şirketleri kendisine plak yapmak için teklif yaptıkları ve İstanbul’a götürdükleri bilinmektedir. Daha sonra bu iş diğer bayanlara da yol açmıştır. Konya oturağına Çuhacıoğlu Peşrevi ile başlanması eski bir alışanıktır. Bazı türkülerde dört makamın geçildiği bilinir. Emmiler ve Sandıklı türküleri buna örnektir. Yemek işi ekip içinde elinden aşçılık gelen biri bu işi yüklenirdi. Parası ev sahibinden, yemekler aşçıdan olurdu. Sofranın hazırlanması kaldırılması oyuncu bayanlar ve gençlerin yardımı ile yapılırdı.

(C) Televizyon, teyp, cd çalar, kaset, bilgisayar ve hatta radyonun bile olmadığı bir dönemde Konya Oturağı altın dönemini yaşamıştır. Çünkü Konya Oturağı o dönemin en önemli sosyal faaliyetidir. Sinema ve tiyatrunun da o dönemlerde olmadığını düşünürsek, ne kadar büyük bir öneme sahip olduğunu daha iyi anlarız. Konya oturağında usta-çırak ilişkisi vardır. Adeta dönemin konservatuarı Konya Oturağıdır. Müziğe çuhacıoğlu peşreviyle eskiden gelen bir alışkanlık olagelmıştır.

(Ç) Geleneğin ulaşılabilen tarihi 1850’de sonrası bilinebiliyor. Konya musikisinde çoğu türküler makam gösterir. Aranağmeli ve okunuşları farklı eserler mevcuttur. Klasik Türk Müziğindeki makamsal geçişlerin Konya türküleri içinde yer aldığı görülür. Edebiyat yönünden divan, gazel ve koşma türleri Konya Musikisi içerisinde mevcuttur. Türküler nim sofyan, sofyan, Türk Aksağı, aksak ve düyek usullerde icra edilir. Başlangıçta Uşak taksim gösterilerek Çuhacıoğlu peşreviyle musikiye başlanır. Bu güne kadar Konya türküleri usta-çırak ilişkisi ile günümüze kadar ulaşmıştır. Eski kıyafetlerden erkekler şalvar da giyerlerdi. Üzerine yelek, ceket. Bellerinde kuşak olur. Buna avcı kuşağı denir. Avcı kuşağında kama, sigara tabakası, saat, tarak, mendil gibi eşyaları bulunurdu.

Yemekte genellikle özel yemek kuzu ve keçidir. Meze olarak yoğurt, turşu, yarak sarma, yumurta salatası, çerezler bulunur. Yemekler yendikten sonra kahveler içilir ve müzik başlar. Tatlılarda saç arası, pekmez helvası, sütlü tatlılar olabilir. Masrafları davet eden karşılar. Masa hizmetini bulunanlar arasından gençler ve ev sahibi organize eder. Konya oturaklarında oyuncu bayan kullanılırdı. Kadın ve içki olmayan oturaklar da icra edilmiştir.

(D) Konya Oturağında Konya'ya özgü Milli türküler öncelikle icra edilir.(Konyalım, Sille, Aksine vb.) Konya türkülerinin en ayırt edici özelliği makamsal yapıda olmalarıdır. Daha çok düğünlerde, gece oturmalarında, önemli günlerde kararlaştırılan yerde toplanılarak kurulur. Konya oturağında kadının yeri olmadığı ancak zaman içerisinde eğlence amaçlı bayanların oturağa iştirak ettirildiği görülmüştür. Aynı şekilde alkollü içkinin de kullanıldığı görülmüştür.

(E) Konya Oturağında icra edilen müzik eğitimi çıraklıkla başlar. Müzikte çırak, ustayı takip etmelidir. Yoksa ayıplanır. Çıraklar, müzikli düğünlerde çıkışta düğün sahibinin müzisyenlere zarf içinde verdiği yevmiyeleri ustalarını verirlerdi. Çünkü ustadan öğrenmeye devam etmeleri önemliydi. Müziğin konusu aşk, hasretlik, hapislik, sürgün, isyan olabilir. Makamlara başlayınca o makamdan üç-beş türkü çalınır. Sonra makam usulü bozmayacak şekilde değiştirilir, ya da müzik kesilir çay molası verilir sonra başka makama geçilir. Türküler makam içinde ağır havalar ile başlar, hareketli havalara doğru gider. Konya türkülerinde aksak ritimli türküler bulunur. Sandıklı türküsü gibi dört ara nağmesi olan türkülerde aksak ritimlidir. Doğru yorumlanması için türkünün iyi bilinmesi gerekir. Erkekler 60 sene evvel fes giyer, şalvar, üstünde gömlek yekek belinde sargı kuşak olarak giyinirlerdi. Oyuncu Kadınlar oyun esnasında özel süslü kıyafetler giyebilirler. Yemek olarak, çorba içilir. Kuzu veya keçi alınır tandıra asılır. Tepsie alınır. Herkes beğendiği yerden yer. Yoğurt turşu. Tatlı olarak saç arası baklava, hoşmerim olur. Masraflar davet eden kişi tarafından ödenir. Eğer kendi aralarında toplanırlarsa imece usulü ile toplanır. Düğünlerde ise düğün sahibi tarafından masraflar karşılanır. Yemek hizmetini varsa ev sahibinin yakınları ya da topluluk içindeki gençler yardımcı olur.

3. Konya Oturağına özgü müzikal teknikler nelerdir?

(A) Konya Oturağında türküler solo olarak söylenir. Önemli günler haricinde daha çok düğünlerde bir araya gelindiği gibi kararlaştırılan herhangi bir günde de toplanılabilir. İcra ve söylemde kadın kullanılmamıştır. Erkek solist veya icracılardan biri tarafından söylenir.

(B) Pratik çalışlarda bazı türkülerin makamsal zorluğu ve eserlerin notalı olmaması beraber çalıştaki uyumu sağlamada sorunlar çıkarmaktadır. Konya Oturağında türkülerin toplu olarak söylenmesine rastlanmamıştır. Ekseriya erkek solo olarak söyler. Konya mızrabı da zorlanılan diğer bir konudur.

(C) Konya Oturağı icrasında türküler solo olarak söylenir. Toplu halde söyleme geleneğine rastlanmamıştır. Solo programında kadın okuyucu hiç olmamıştır. Kadın okuyucu örneğine hiç rastlanmamıştır. Ancak kadın bestekârlar ve kadın güfte yazarları vardır. Bu kadınlar zamanın kadın hocalarıdır ve genelde mevlid icra ederlerdi. Bizde ahenk sesleri fazladır. Konya Mızrabında bağlama üzerinde atılması ile ahenk sesleri ortaya çıkar. İcrada zorlanılan yön Konya mızrabıdır. Konya mızrabı zor bir mızraptır. Özellikle böyle bir mızrabı vurma şekline göre usulüne sığdırmak ustalık isteyen bir iştir. Aşağı düz iner, aşağı telde çifteleme yapılır ve mızrap yukarı çekilir. Çekilirken en üst tele mızrap taktırılır. Tabii ki bazı eserlerin aksak olması, mızrabın atış şeklini zorlaştırır. Bağlamanın en alt teli Konya mızrabında ezgi seslerini ortaya çıkarır yani melodi en alt tellerle icra edilir. Üst ve orta tellerde ise ahenk sesleri ortaya çıkar. Konya mızrabının notaya alınmasında Profesör Yusuf AKBULUT 3 ayrı porteyi üst üste koyarak Konya mızrabının notaya almıştır. Bu tür çalışmalarla Konya türkülerinin ihtiyacı vardır.

(Ç) Türküler, gelenekte icra edilirken solo olarak söylenir. Okuyan erkektir. Okuyan bulunamazsa icra edenlerden birisi söyler. Bayan söylemez. Genellikle eğlence amaçlı olarak icra edilir. Zamah; Evlenecek olan gencin düğün gününden bir gün önce arkadaşları arasında toplanılarak eğlence tertip edilmesidir. Çetnevir gecesinde de bu eğlence tertip edilir. Çetnevir; Kız evinde hazırlanan sandığın

oğlan evine gelirken bir tepsi üzerine kuruyemiş ve şekerleme ile süslenmiş yiyecek tepsisinin adıdır. Bu tepsi içindekilerle damadın arkadaşları tarafından yenip içilerek müzik eşliğinde ve bazı bilinen şakalı oyunlarla hoş bir gece geçirilir. İcracıların müzik icrasında ustalarında duyarak öğrenmelerinden dolayı usule riayet etmedikleri ve usul bilmedikleri görülür. Bu nedenle mızrap vuruşlarında terslikler olabilmektedir. Sazlarla icra edilen müzik gruplarında usulü Konya mızrabı belirlir. Türküler icra edilirken makam gruplarına göre icra etmeye özen gösterilir. Ağırdan hızlıya gidiş görülür. Türküler arasında aranağmeler haricinde gezintiler yapılır. Bu gezintiyi birkaç enstrüman yapar. Her beyit bittikten sonra aranağme çalınmadan gezinti yapılır. Başka makama geçilir ya da türkü biter. Gırtlak nağmesi çok kullanılır. Türküler ağıt gibi yanık sesle okunur.

(D) Konya türkülerinin kendine has Konya mızrabı kullanılır. Bu artık Konya türkülerinde bir tarz olarak yerini almıştır. İcrada erkek kullanılır. Konya Oturağında türküler solo olarak söylenir.

(E) Konya Oturağında türküler solo olarak söylenir. Koro yoktur. Bayan solist yoktur. İcra ve söylemde kadın kullanılmamıştır. Türküler erkek solist veya icracılardan biri tarafından söylenir. Her türkünün gırtlak nağmeleri vardır. Ayrıca divan sazında Konya mızrabı çok zor bir vuruş şeklidir.

4. Konya Oturağında tercih edilen makamlar hangileridir?

(A) Makam ayırt edilmez. Her makamdaki türküler icra edilir.

(B) Konya Oturağında her saatin bir makamı vardır. Çay kahve saatinde farklı, içki saatinde farklı, girişte farklı makamlar kullanılır. Bir makam başladı mı 8- 10 parça bu makamdan devam edilir.500'ü aşkın repertuar ile bir çalınan türküye bir daha sıra gelmez.

(C) Uşşak, Hicaz, Karcığar, Rast, Hüz zam en çok kullanılan makamlardır. Bunun yanında Hicazkâr, Şederaban, Nişaburek makamlarında da eserler vardır. Özellikle klasik Türk müziği formunda eserlerde kullanılır. 200'e yakın türkü Konya oturağında okunmaktadır. Bu 200 türküden en az 150-160 tanesi Konya'ya aittir.

(Ç) Konya Oturağında; Uşak, hüseyni, karcığar, nevahicaz nişaburek, hicazkâr, rast, hicaz, eviç, muhayyer ve mahur makamları kullanılır. İcra şekline genelde her makamın ağır usulde çalınan türküleri ile başlanır. Sona doğru hareketlenir ve bitirilir. Genellikle makam geçişlerinde son zamanlarda taksim yapılmaktadır. Daha öncelerde ise uzun havalarla geçiş yapılmıştır. Hicazkâr, eviç, ferahnaz, gibi makamların hüznü havalara uygun olduğu için gece yarısından sonra söylenirdi.

(D) Daha çok tercih edilen makamlar; Uşak, Hicaz, Rast, Eviç, Hüz zam, Hicazkâr, Şadaraban, Hüseyni, Karcığar makamları sıklıkla kullanılmaktadır.

(E) En çok kullanılan makamlar Karcığar makamıdır. Uşşak, hicaz, rast gibi makamdaki türküler icra edilir.

5. Konya Oturağının devamı için nasıl tedbirlerin alınması gerektiğini düşünüyorsunuz?

- a. Müzisyen temini
- b. Genel özellikler

(A) Konya oturağının devamı için zamanın değişimlerini de göze alarak sonradan gelen kuşaklara önce bu konunun ne olduğunu anlatmak, sonra göstermek ve müzik aleti ile icra edebilmeyi öğretmek gerekir.

(B) Şu anda Konya Müziği sahipsiz kalmıştır. Nota bilgisi olan müzisyen az olduğu için müzik aslından uzaklaşmaktadır. Konservatuarlara ve Müzik Eğitim Bölümlerine bu açıdan çok görev düştüğü kanaatindeyim. Eserler notaya

alınmalıdır. Dernekler kurulmalıdır. Her yıl belli zamanlarda konserler planlanmalıdır. Yeni gençlere doğru bir şekilde öğretici özendirici, teşvik edici uygulamalar gerçekleştirilmelidir.

(C) Konya Oturağı Konya İlinin bir parçası ise korunması ve yaşatılması gerekir. Konya Büyükşehir Belediyesi, İl Kültür Müdürlüğü, Konya Valiliği nezdinde çalışma yapılmalıdır. Ancak, siyasi atmosferde Konya Oturağı sürekli soğuk ve sevimsiz görülmüştür. Halkın tepkisi de eklenince Konya Oturağı kör kuyularda yalnız bırakılmıştır.

(Ç) Konya Oturağında icra edilen türkülerin unutulmaması, gelecek nesillere aktarılması için notaya alınması, görsel kayıtlar yapılması, televizyon programları yapılarak gençlere sevdirmeye ve tanıtmaya çalışılmalıdır. Eskiden Alâeddin tepesinde şimdiki orduevinin batısında İtalyan yapısı eski Halkevi binasında o devrin saz ustaları Konya'ya canlı yayın yaparlardı. Aynı şekilde bu tür konser havasında çalışmalar yapılarak gençler özendirilmelidir.

(D) Zamanın ve teknolojinin gelişmesiyle klavyelerin çıkması, batı enstrümanlarının çoğalması ile Konya türkülerini değiştirmeye ve bu kültür unutulmaya başlamıştır. Eski Konya müziğini icra eden kişiler azalmaktadır. Kaynak kişiler dahi azalmıştır. Yetkili insanların Konya Müzik Kültürünü öğretecek kurslar açmalı, özel konserler ve gecelerde etkinlik düzenlenmelidir.

(E) Şimdiki gençler eski oturak havalarını beğenmezler. Adeta uykuları gelir. Bu işe gönül veren gençlerin hakiki Konya türkülerini iyi öğrenmeleri için ve Konya oturağının devamı için gençlerin ustaların yanında pişmesi gereklidir. Bu nedenle usta çırak usulü çok önemlidir.

6. Konya oturağı geçmişten bu güne nasıl düzenlenmektedir?

(A) Öncelikle müsait bir mekân kararlaştırılır. Bu mekanlar daha çok bağ evleri veya ahır sekileri olurdu. Müzisyenlere haber verilir. Şu an teknolojinin

ilerlemesi sayesinde cep telefonları ile insanlara haber verilmektedir. Öncelerde ise bir sonraki oturak günü kararlaştırılırdı. Ayrıca komşuya çocuk koşturularak “Hadi baban şuraya gelsin” denilerek davetliler çağrılırdı.

(B) Hiç araç bile olmadığı, ulaşımın ve haberleşmenin at arabaları ile yapıldığı dönemde Konya Oturağı müdavimleri (10-15 kişilik bir ekiptir) önceden kararlaştırılan tarihlerde toplanırlardı. Bağ evleri uygun alanlardı. Herkes sırasını bilirdi. Her hafta aynı gün toplanılırdı. Genelde bu toplantı hafta sonu olurdu. Daha çok kışın gerçekleşirdi. Yazın da düğünlerde birlikte olunurdu. Birkaç gün de sürdüğü olurdu.

(C) Oturak dağılmadan bir sonraki oturağın nerede olacağı kararlaştırılırdı. Oturak genellikle hafta sonu tertiplenirdi.

(Ç) Yapılan toplantıdan sonra bir sonraki Konya oturağının nerede yapılacağı kararlaştırılırdı. Genellikle kışın, hafta sonu olurdu. Akşam hava kararınca toplanılır. Sazlar etraftan görülmesin diye önceden gizlice gönderilirdi. Müzik sabaha kadar sürdüğü gibi birkaç gün sürebilirdi. Mekan olarak bağ evlerinde toplanılırdı.

(D) Ani oturak düzenlenmesi haricinde her hafta bir kişide planlanır. Oturak bitiminde kimde toplanılacağı belirlenir. Genelde Cumartesi geceleri tertiplenir. Akşam hava kararınca başlar. Genellikle sabaha kadar sürer. Nadiren birkaç gün oturulduğu bilinmektedir.

(E) Birbirlerini tanıyan ve gönül bağı olan insanların anlaşmasıyla yer kararlaştırılır. Belli kişilere haber verilir. Önemli şahsiyetler de davet edilebilir. Oturak biterken bir sonraki toplantı zamanı kararlaştırılır. Bunlar hep gizli olur. Oturaklar Yatsı namazından sonra başlar, gün ağarınca biter. Köylerde haftalarca oturulduğu olmuştur. Özellikle kış aylarında köylülerin hasat işleri bitince eli boşalınca, paraları çoğalınca toplanılır. Yaz aylarında zamah, çetnevir ve düğünlerde toplanılır. Gözden uzak olacak yerler tercih edilirdi.

7. Konya Oturağında oynanan oyunlar nelerdir?

(A) Konya oturağında oyun yoktur. Bozkır ekibini konumuzun dışında tutuyorum. Eğlence müziği kapsamında düğün vs. oyun oynanabilir. Erkek oynamaz.

(B) Konya Oturağında saz eşliğinde kadın oynatmak vardır. Erkek oynamaz. Nadiren hünnerli erkeklerin oynadığı görülmüştür. Kadınlar oyun sırasında parmaklarına zil takarak ya da kaşık kullanarak oyun oynarlardı. Taşkınlık yapmaya kalkanlara imkân verilmez önce başka bir salona alınır ve evine gönderilirdi. Böyleleri bir daha o gruba alınmazdı. Çok içip sızanlar yani “küfelik” olanlar sırt hamalına konur evine gönderilirdi.

(C) Tarihinde hiçbir dönemde Konya folklor ekibi olmamıştır. Bizde düğünler hariç türküler eşliğinde oynama geleneği yoktur. Eski dönemlerde oyuncu bayanlar oturaklarda kullanılmıştır. Bozkır ekibi vardır. Bozkır ekibi Konya kültürüne hizmet etmez. Türkmen Kültürü Bozkır ekibine daha çok yakışır.

(Ç) Konya oturağında oyun yoktur. Daha sonraları eğlencenin yönü değişmiş olabilir. Zaten bu gelenekte erkeğin oynaması hoş karşılanmaz.

(D) Oyuncu kadınlar ellerinde zille veya kaşık ile serbest bir şekilde dans ederlerdi. Konya oturağında erkeğin oynaması söz konusu değildi.

(E) Konya oturağında bayanların müzik eşliğinde oynarlar. Çetnevîr ve zamah da kadınlar ücreti karşılığı oynarlar. Eğlence müziği kapsamında düğün vs. oyun oynanabilir.

8. Konya Oturağında hangi çalgılar kullanılmaktadır. Bu çalgılardan Klasik Türk Müziği çalgısı olan ud ve kanunun geleneğe hangi tarihte katıldığı hakkında bilginiz var mıdır?

(A) 1950 yılına kadar divan sazları yanında cura, 1950 yılı sonra klasik sazlar kanun, keman ud, tef ve kaşık girmiştir. Yakın zamanda klarnetin kullanıldığı görülmüştür.

(B) Âşık Şemi' den beri divan sazı, cura, ud, kanun ve kaşık Konya oturağında kullanılmıştır. Ud ve kanun, Mevlana zamanından sonra bu geleneğe yer almıştır. Mevlana müzesinde o dönemlere ait bir ud sergilenmektedir. Kaşık, ritim olarak çalgılara yön verir. Konya oturağına nefesli enstrüman girmemiştir. Nadiren keman kullanılmıştır.

(C) Konya geleneği kültürel ve kabul edilen çalgısı Divan Sazıdır. Divan sazı zamanla bağlanmaya yerini bırakmıştır. Ud ve Kanun vardır. Özellikle Sille'de Rum ve Ermeni topluluğunun olduğu düşünülürse, özellikle 800 yıllık sema ve ayin geleneği düşünülürse Ud ve Kanun vazgeçilmez müzik aletleridir. Ayrıca kaşık ritim ve metronom aleti olarak kullanılır. Nefesli enstrümanlar Konya oturağında hiç kullanılmamıştır. Konya türkülerinde kullanılan enstrümanlar içinde nefesli enstrüman geleneği yoktur. Hâlbuki ney Konya için sekiz yüz yıllık bir gelenektir. Ancak ney Konya Oturağına hiç sokulmamıştır. Nedeni belki de tasavvufa veya ayine olan saygıdan dolayıdır.

(Ç) Ritim olarak kaşık sıklıkla kullanılır. Ender olarak darbuka ve zilli maşa kullanılır. Divan sazı, cura, ud ve kanun kullanılır. Ud, kanun 100 yıl önce katılmıştır. Kemanında katıldığı görülür.

(D) 1900'lü yılların başından itibaren Divan sazı, Cura, Ud, kullanılmış daha sonraları cura yerine veya yanına kanun ilave edilmiştir. Ritim olarak kaşık ve def kullanılmıştır. Nefesli enstrüman bu geleneğe yoktur. 1940-1950 yılları arasında nadiren sol klarnet kullanıldığına rast gelinmiştir.

(E) Konya folklorunda Divan saz ve cura kullanılır. Mevleviliğin etkisiyle ud ve kanun yer almıştır. Ritm olarak kaşık kullanılırdı. Sonraları Def ve darbuka da yer almıştır. Konya oturağında nefesli enstrüman yoktur.

9. Sizce eski ve yeni Konya oturakları arasında ne gibi farklılıklar vardır?

(A) Şu an teknolojinin ilerlemesi sayesinde cep telefonları ile insanlara haber verilmektedir. Öncelerde ise bir sonraki oturak günü kararlaştırılırdı. Günümüzde ekonomik düşüncelerle zahmet gerektirmeyen çay meyve ve çerez türü ikramlarla misafirler ağırlandı. Baranalar şehir merkezlerinde Konya oturağını yaşatmaya çalışmaktadır.

(D) Şehir merkezleri ile köyleri ayrı tutmak gerekir. Şimdilerde şehirde belli zamanda toplanma olmaz. Her an haberleşilebilir. Eskiden sosyal ortam çok olmadığından her hafta toplanılırdı. Ayrıca müzisyenler bu toplantılara gönüllü katılırken şimdi ücret talep etmektedir. İşin şekli değişmiştir. Şehirlerde keyfi olarak toplanmalarda içki yerine çay ve diğer meşrubat türünde içecekler ikram edilmektedir. Artık daha çok düğünlerde içkili ve oyuncu bayanların katıldığı görülmektedir. Bu nedenle oturakların zamanı da belli vakitler içinde kalmıştır. Günlerce oturulamamaktadır. Keyfi toplanılan mekanlar genellikle sosyal hayatın gereği olan apartmanlarda olmaktadır. Konya türkülerinin yaşatılması barana ismi verilen müzik grupları ile sağlanmaya çalışılmaktadır.

(C) Eski oturaklarla yeni oturaklar arasında büyük farklar vardır. Sosyal hayatın gelişmesi, şehirleşme hareketleri ülkemizi etkilediği gibi Konya'yı da etkilemiştir. Hayat şartları zorlaşmış olduğundan insan ilişkileri de kopuklaşmaya başlamıştır. Eskinin haberleşmesi, ağır yemekli oturakları, içkisi, oyuncu kadınları ve oturak yapılacak mekânlar değişmiştir. Baranalar bu geleneği devam ettirmektedir. Artık günlerce oturulamamaktadır.

(Ç) Günümüzde teknolojinin ve sosyal yaşamın gelişmesi ile telefon irtibatı ile anında toplanmak mümkün olabilmektedir. Önceden bir sonraki oturak

kararlaştırılırdı. . Şehir hayatı mekânları da değiştirmiştir. Şehir merkezlerinde artık oyuncu kadınlar bulunmamaktadır. Köylerde eskisi gibi devam etmektedir. Ancak, eski tadının olmadığı bir gerçektir. Sohbet ortamı tamamen içkinin etkisiyle eğlenceye dönüşmüştür. Müzik olarak yeni çalan gençler çok iyi çalsalarda Konya tarzını öğrenmeleri için eski ustaların çalış tarzlarını öğrenmeleri bir ustadan görmelidir. Yemekli olmayan davetlerde çay, meyve suyu türünde ikram olur. Şehir merkezlerinde barana adı verilen müzik grupları eski oturakları yaşatmaya devam etmeye çalışmaktadırlar. Sosyal hayatın gereği olarak oturaklar sabaha kadar sürmemektedir.

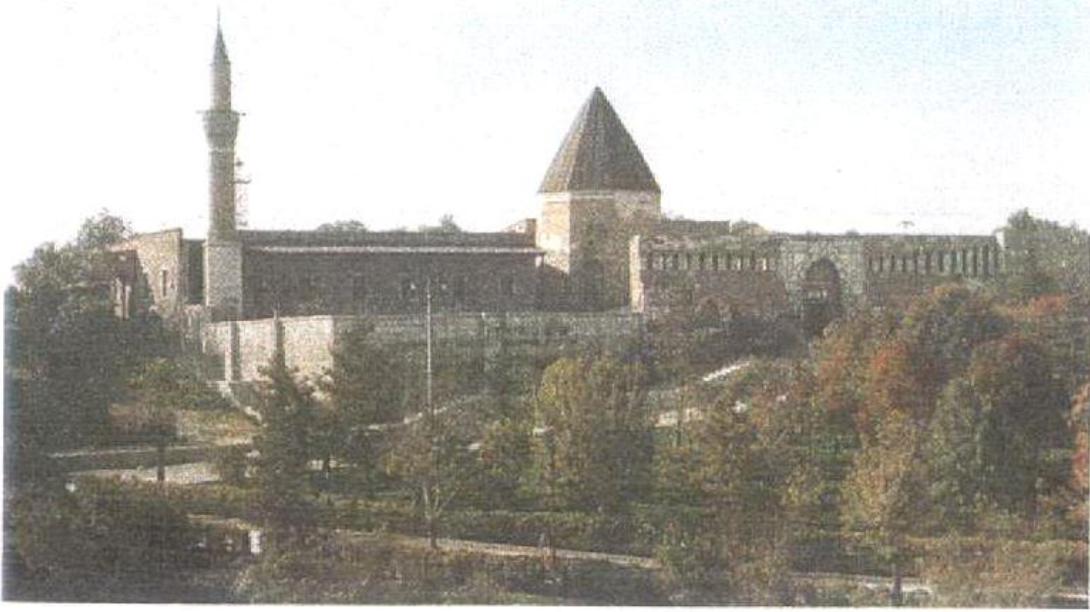
(E) Müzik açısında bakılırsa, yeni müzik aletlerinin çıkmasıyla müzik değişmiş, havasını kaybetmiştir. Çalış tarzları arasında hızlı çalış vardır. Eskiden her hava adabına göre çalınırken Şimdi teknik olarak hızlı çalınıyor. Toplanmalar teknoloji içeren vasıtalarla haberleşiliyor. Şehir merkezlerinde artık kadın oynatılmamaktadır. Ancak ilçe ve köy düğünlerinde kadın oynatılıyor. Eskide oturaklar günlerce sürebilirken Şimdi, saat gece yarısı olmadan eğlence biter. Çünkü apartman düzeni müsaade etmez. Eskiden oturaklarda içki varken Şimdi çay ve meyve suyu ve pasta ikramı yapılmaktadır. Bunun yanında ilçe ve köylerde eski gelenek devam etmektedir. Burada müzik kalitesinden çok hanım oynatmak, eğlenmek istenir. Günümüzde kıyafet özel bir kıyafet yok. Günlük yaşam kıyafeti ile toplanılır. Konya türküleri son 80 yıl dan bu yana yeni beste yoktur.Eski türküleri çalıyoruz. Miras yiyoruz. Son 80 yılda beste olarak Silleli İbrahim Berberoğlu bestelemiştir.

Ek.2. İki adet DVD görüntü kaydı

Özgeçmiş

Adı Soyadı:	Çağlar Tayfun ÇULCUOĞLU	İmza:		
Doğum Yeri:	Ankara			
Doğum Tarihi:	13.10.1970			
Medeni Durumu:	Evli			
Öğrenim Durumu				
Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlköğretim	Teğmen Kalmaz		Ankara	1981
Ortaöğretim	Gazi Osman Paşa		Ankara	1984
Lise	AskeriMızıka Okulu	Müzik	Ankara	1987
Lisans	H.Ü.Ankara Devlet Konservatuarı	Müzik	Ankara	1991
Yüksek Lisans	Konya N.E.Ü.Eğitim Fakültesi.	Müzik Öğretmenliği	Konya	2012
Becerileri:				
İlgi Alanları:	Müzik, spor.			
İş Deneyimi:	1992-1998 2 nci Ordu Bando Komutanı, 1998-2001 3 ncü Ordu Bando Komutanı 2001-2008 Işıklar Askeri Lisesi, 2008- Hava Savunma Okulu Bölge Bando Komutanı.			
Aldığı Ödüller:	Görev yaptığı yerlerde sayısız konserler vermiştir.			
Hakkımda bilgi almak için önerebileceğim şahıslar:				
Tel:	0 532 473 76 50			
Adres	Büyük İhsaniye Mahallasi İhsaniye Caddesi Ali Keskiner Apt. 53/12 Selçuklu/KONYA			

Şekil-1: Alaeddin Keykubat Camii

Ümmügülsüm ÖZKAN TER. Ankara. 2002. Doktora Tezi.

Şekil-2: Alaeddin Keykubat Camii

www.wowturkey.com. 11.10.2011

Şekil-3: Günümüz mehteri

http://www.tsk.tr/muze_internet/askeri_muze.htm (11.10.2011)

Şekil- 4: 5 nci Tümen Bandosu (KONYA- 01Haziran 1933)

Halit Recep Arman' a ait kişisel fotoğraf albümü

Şekil-5: Hava Savunma Okulu ve eğitim Merkezi Bölge Bando Komutanlığı (2011)

Çağlar ÇULCUOĞLU' na ait kişisel fotoğraf albümü

Şekil-6: Hava Savunma Okulu ve eğitim Merkezi Bölge Bando Komutanlığı (2011)

Çağlar ÇULCUOĞLU' na ait kişisel fotoğraf albümü

Şekil-7: Mevlevi Ayinleri

Konya Halkevi, **Mevlânâ Hakkında**, Yeni Kitap Basımevi (1943)

Şekil-8: Sema gösterisi

Çağlar ÇULCUOĞLU' na ait kişisel fotoğraf albümü

Şekil-9: Âşık Şem'i nin mezarı

Çağlar ÇULCUOĞLU' na ait kişisel fotoğraf albümü

Şekil-10: Barana odasının ön cepheden görünüşü

Kaynak: Milli Folklor, 2010, Sayı, 87

Şekil-11: Barana odasının yan cepheden görünüşü

Kaynak: Milli Folklor, 2010, Sayı, 87

Şekil-12: Bir barana odasının içten görünüşü

Kaynak: Millî Folklor, 2010, Sayı, 87

Şekil-13: İyi döşenmiş bir barana odası

Kaynak: Millî Folklor, 2010, Sayı, 87

Şekil-14: Meram bağlarında eğlence

Nuri (Cennet) BÜYÜKBAHÇIVAN' a ait kişisel fotoğraf albümü

Şekil-15: Konya Muhabbeti TRT. Çekimi. 1984

Ersin EKENTOK'a ait kişisel fotoğraf albümü